

ENCYKLOPEDIA

WOJNY
ŚWIATOWEJ

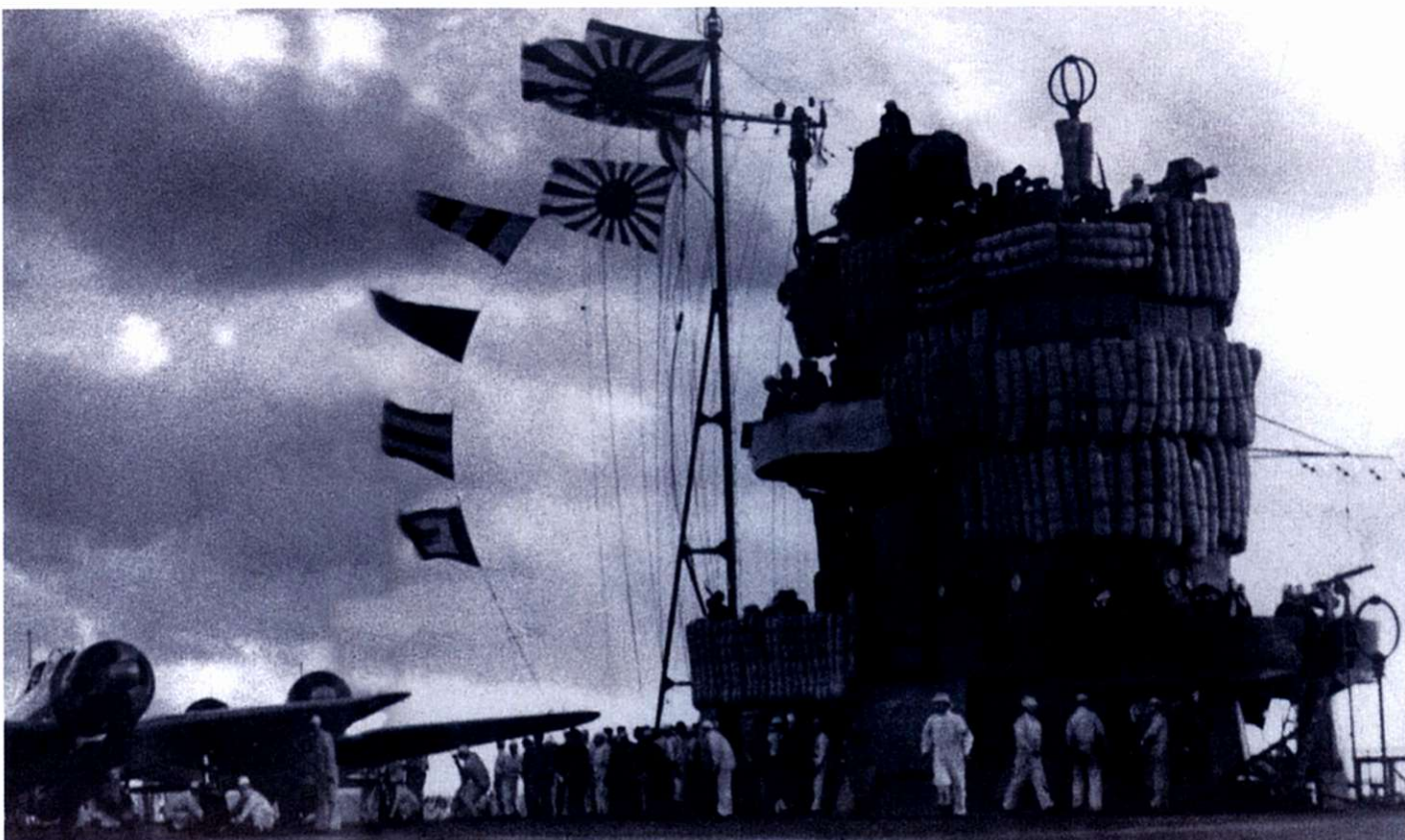

13

HISTORIA II WOJNY ŚWIATOWEJ

TORA! TORA! TORA!	217-219
POCZĄTEK WOJNY LĄDOWEJ	
ZAJĘCIE HONGKONGU	220-222
ZDOBYCIE BIRMY	223-225
ATAK NA MALAJE	226-234

ATAK NA PEARL HARBOR
INWAZJA MALAJÓW - UPADK HONGKONGU

TORA! TORA! TORA!

Decyzję o budowie bazy marynarki wojennej Stanów Zjednoczonych na Hawajach rząd amerykański podjął po wojnie hiszpańsko-amerykańskiej w 1898 r. Do jej budowy przystąpiono na wyspie Oahu, jednej z 8 większych wysp archipelagu (mniejszych jest ponad 100). Baza miała zabezpieczać interesy USA w basenie Oceanu Spokojnego, a jej znaczenie wzrosło po oddaniu do użytku Kanału Panamskiego. W okresie międzywojennym, wobec zarysowującej się groźby japońskiej agresji, baza została poddana znaczącej rozbudowie. 28 XII 1939 r. Japonia ogłosiła swoją neutralność wobec konfliktu w Europie. Jednocześnie skryształizował się kierunek japońskiej ekspansji – południe – preferowany przez marynarkę wojenną. Podstawowym celem japońskiej operacji zaczepnej na Pacyfiku miał być atak na amerykańską bazę w Pearl Harbor, w czasie którego planowano zniszczyć trzon Floty Pacyfiku, to jest bazujące tam lotniskowce i okręty liniowe, uzyskując tym samym swobodę działań morskich. Było to warunkiem koniecznym dla powodzenia japońskich

planów, gdyż Flota Pacyfiku była w stanie przeszkodzić dalszej ekspansji japońskiej w rejonie Pacyfiku. Podstawowym atutem w tym ataku miało być zaskoczenie. W przypadku powodzenia, następnymi operacjami zaczepnymi miał być atak na Filipiny, Malaje, Indie Holenderskie oraz liczne wyspy na Oceanie Spokojnym.

PRZYGOTOWANIA I PIERWSZA FAZA OPERACJI

Przygotowania do ataku lotniczego na Pearl Harbor prowadził od września 1941 r. kmdr por. Minoru Genda. W szkoleniu brały udział samoloty pokładowe z lotniskowców: „Akagi”, „Kaga”, „Zuikaku”, „Shokaku”, „Soryu” i „Hiryu”. Dowódcą grupy lotniczej był kmdr por. Mitsuo Fuchida. Do szkolenia, ze względu na podobieństwo do Pearl Harbor, wybrano Zatokę Mgieł na wyspie Kiusiu. W czasie, gdy piloci ćwiczyli nalot i taktykę ataków torpedowych, doskonalono także konstrukcję torpedy przeznaczonej do użycia na płytkich wodach amerykańskiej bazy. Plan operacji i ćwiczenia były, oczywiście

Zdjęcie wykonane na pokładzie lotniskowca „Shokaku” w momencie startu samolotów do ataku na Pearl Harbor. Dowódca okrętu przygląda się startującym maszynom, w tle widoczna tablica z wypisanym hasłem zagrywającym do walki.

cie, ściśle tajne. W trakcie prowadzenia przygotowań do ataku Japończycy poddali dokładnej analizie brytyjski atak torpedowy na Tarent.

26 XI 1941 r. okręty wytypowane do przeprowadzenia operacji opuściły pojedynczo swoje miejsca postoju na Wyspach Kurylskich. Do ataku na Pearl Harbor wytypowano Zespół

Uderzeniowy w składzie 6 lotniskowców („Akagi”, „Kaga”, „Soryu”, „Hiryu”, „Shokaku” i „Zuikaku”), Zespół Wsparcia (w składzie 2 okrętów liniowych „Hiei” i „Kirishima” i 2 ciężkich krążowników „Tone” i „Chikuma”) oraz Zespół Osłony, składający się z lekkiego krążownika „Abukuma” i 9 niszczycieli („Urakaze”, „Isokaze”, „Tanikaze”, „Hamakaze”, „Akigumo”, „Kasumi”, „Arare”, „Kagero” i „Shiranui”). Dodatkowo operację ubezpieczały 3 okręty podwodne („I-19”, „I-21” i „I-23”). Na pokładach lotniskowców znajdowały się łącznie 394 samoloty („Akagi” – 66 samolotów, „Kaga” – 72, „Soryu” – 53, „Hiryu” – 59 oraz „Zuikaku” i „Shokaku” po 72 samoloty), w tym 108 myśliwców A6M2 „Zero”, pozostałe to torpedowo-bombowce B5N2 „Kate” i bombowce nurkujące D3A1 „Val”. Rejs wszystkich zespołów odbywał się w warunkach całkowitej ciszy radiowej, radiotelegraficy okrętowi pozostali zresztą na lądzie, gdzie kontynuowali swoją pracę, stwarzając tym samym pozory obecności okrętów w pobliżu bazy. Operacją na morzu kierował dowódca Zespołu Uderzeniowego wiceadm. Chuichi Nagumo, natomiast dowódcą Zespołu Wsparcia był wiceadm. Gunichi Mikawa. Rejs eskadry zabezpieczało 8 okrętów zaopatrzeniowych. Jeszcze przed wypłynięciem sił głównych w morze wyszło 26 okrętów podwodnych, niektóre z nich wyposażone w samoloty pokładowe, a 5 przenoszą-

cych na pokładzie miniaturowe łodzie podwodne. Okręty te opuściły swoje bazy pomiędzy 10 a 21 XI. Ich zadaniem było prowadzenie rozpoznania i patrolowanie wód wokół Wysp Hawajskich oraz storpedowanie, w czasie nalotu, każdego amerykańskiego okrętu próbującego wyjść z portu. Miniaturowe okręty podwodne obsadzone przez dwuosobowe załogi, po odłączeniu od okrętów-matek w pobliżu Pearl Harbor, udały się do bazy amerykańskiej w celu zaatakowania bazujących tam okrętów. Żadnej z nich nie udało się jednak przedrzeć do wnętrza bazy.

W czasie japońskiego ataku w Pearl Harbor znajdowało się 70 okrętów marynarki amerykańskiej, w tym 8 okrętów liniowych, 8 krążowników, 29 niszczycieli i 5 okrętów podwodnych, 20 okrętów innych klas (stawiacze min, trałowce, kanonierka) oraz 24 okręty pomocnicze. Podczas ataku wszystkie okręty były zacumowane, wyjątek stanowił niszczyciel „Helm”. Lotniskowce amerykańskie wyszły z portu kilka dni wcześniej. Flotę Pacyfiku dowodził adm. Husband E. Kimmel. Japończycy przygotowując atak, celowo wybrali niedzielę, licząc na osłabienie gotowości bojowej. Nie pomylili się w swoich przypuszczeniach, flota amerykańska była zaskoczona i zdezorientowana. Część marynarzy spędzała czas na lądzie. Pomimo ostrzeżeń o możliwości japońskiego ataku nikt nie brał pod uwagę nalotu. Bardziej realny,

według dowodzących bazą, miał być atak terrorystyczny przeprowadzony przez mieszkańców na wyspie Japończyków. W obawie przed nim wszystkie samoloty bazy zgromadzono w jednym miejscu na lotniskach, dodatkowo je zacieśniając. Miało to uniemożliwić dotarcie do nich terrorystów.

ATAK

7 XII zespół japoński znalazł się 275 mil na północ od wyspy Oahu na Hawajach. Na maszcie okrętu flagowego zespołu, którym był lotniskowiec „Akagi”, podniesiono flagę „Z”. Podniesienie tej flagi było nawiązaniem do bitwy pod Cuszimą, gdzie na maszcie pancernika „Mikasa” – okrętu flagowego adm. Heihachiro Togo, powiewała identyczna flaga. Znaczenie tego sygnału było następujące: „Od tej bitwy zależy los naszego kraju. Niech każdy wypełni swój obowiązek”. Samolotami biorącymi udział w pierwszej fazie ataku dowodził kmdr Fuchida. Wzięło w niej udział 189 maszyn (90 B5N2 „Kate” i 54 D3A1 „Val” w osłonie 45 myśliwców A6M2 „Zero”), a dalszych 50 myśliwców A6M2 ubezpieczało własne okręty przed ewentualnym atakiem Amerykanów. W drugiej fali uderzeniowej wzięło udział 170 samolotów, w tym 54 B5N2 „Kate” i 80 D3A1 „Val” osłaniane przez 36 A6M2 „Zero”. Dowodzący pierwszą falą kmdr Fuchida, w przypadku uzyskania zaskoczenia, miał nadać sygnał „Tora! Tora! Tora!” („Tygrys! Tygrys! Tygrys!”). Dowodzący operacją wiceadm. Nagumo zrezygnował z wysła-

Płonący wrak okrętu liniowego „Arizona”, jednego z 18 okrętów amerykańskich uszkodzonych tego dnia.

Wrak „Arizony”, w którym do tej pory spoczywają ciała 1177 marynarzy i żołnierzy piechoty morskiej. Później został on zamieniony w pomnik narodowy.

Mapa japońskiego nalotu na Pearl Harbor. Strzałki pokazują kierunki ataków samolotów japońskich. ■ oznacza miejsce postoju głównych celów Japończyków – okrętów liniowych.

nia uprzednio planowanej trzeciej fali uderzeniowej, w obawie przed bardziej zdecydowaną reakcją lotnictwa amerykańskiego bazującego na lądzie oraz lotniskowcach. Wynikała ona z braku jakichkolwiek danych dotyczących rejonów, w których mogły przebywać lotniskowce US Navy wraz z okrętami osłony.

Atak lotniczy został poprzedzony próbą przedostania się do Pearl Harbor miniaturowych okrętów podwodnych. Jeden z nich został wykryty o godz. 3:42 przez trałowiec „Condor”, który przekazał tę informację na patrolujący przed wejściem do bazy niszczyciel „Ward”. Niszczyciel, pomimo podjętych prób, nie wykrył okrętu podwodnego. Następnie o godz. 6:30 japońską jednostkę dostrzeżono z okrętu pomocniczego „Antares”, oczekującego na wejście do portu. Wiadomość ta również została przekazana na niszczyciel „Ward”. Załoga niszczyciela także dostrzegła wrogi okręt i zatopiła go ogniem artyleryjskim.

Nalot japoński rozpoczął się o godz. 7:55. Podstawowym celem były kotwiczące okręty, zaatakowano jednak także samoloty znajdujące się na lotniskach w Kaneohe, Hickam Field i Wheeler Field oraz bazę wodnosamolotów w Pearl Harbor. Załogi okrętów amerykańskich w pierwszej chwili sądziły, że są to kolejne ćwiczenia lotnictwa. Z powodu braku lotniskowców cała siła japońskiego ataku została skoncentrowana na okrętach liniowych. Japończycy zatopili 5 spośród nich, jednak ostatecznie jedynie „Arizona” i „Oklahoma” uległy tak dużym

niszczeniu, że nie nadawały się do odbudowy. Trzy pozostałe podniesiono i odbudowano (zostały przy tej okazji gruntownie zmodernizowane). Do służby weszły ponownie „Nevada” (w grudniu 1942 r.), „California” (w styczniu 1944 r.) i „West Virginia” (w lipcu 1944 r.). Pozostałe okręty liniowe – „Tennessee”, „Pennsylvania” i „Maryland” pomimo uszkodzeń utrzymały się na wodzie. Z pozostałych zatopionych okrętów wszystkie po podniesieniu i remoncie ponownie wcielono do służby. Były to niszczyciele „Cassin”, „Downes”, „Shaw” oraz stawiacz min „Oglala”. Z jednostek pomocniczych zatopionych w Pearl Harbor wszystkie poza jednym wróciły do służby (okręt pomocniczy „Utah” był to zdeklasowany pancernik o tej samej nazwie). Poza okrętami linowymi uszkodzenia odniosły: krążowniki lekkie „Helena”, „Honolulu”, „Raleigh”; niszczyciel „Helm”; baza wodnosamolotów „Curtiss” oraz kilka jednostek pomocniczych.

SKUTKI NALOTU

Japoński atak osłabił, lecz nie zniszczył floty amerykańskiej. Zatopienie okrętów w porcie nie było jednoznaczne z ich całkowitą utratą, co miałyby miejsce na pełnym morzu. Odbudowa okrętów, choć kosztowna i długotrwała, okazała się możliwa, praktycznie całe zaplecze bazy morskiej nie uległo zniszczeniu. Przetrwały olbrzymie zapasy paliwa (ok. 4,5 mln baryłek ropy). Dodatkowo japoński atak nie osiągnął najbardziej

wartościowych i najtrudniejszych do zastąpienia okrętów – lotniskowce przebywały w trakcie nalotów poza bazą. Na lotniskach zniszczono ok. 200 samolotów, zabito lub raniono ok. 3500 amerykańskich marynarzy i żołnierzy. Japończycy stracili 29 samolotów, 1 okręt podwodny i 5 miniaturowych okrętów podwodnych. Adm. Chester Nimitz stwierdził po wojnie: „Gdyby Japończycy zniszczyli te zapasy (ropy) – wojna trwałaby o dwa lata dłużej”.

Niespodziewany, przeprowadzony bez wypowiedzenia wojny atak na Pearl Harbor wzburzył amerykańską opinię publiczną. W czasie, gdy samoloty japońskie leciały nad Pearl Harbor, japońscy dyplomaci negocjowali z Amerykanami możliwości i warunki złagodzenia konfliktu w rejonie Pacyfiku. Było to niejako tradycją Japonii, gdyż poprzednie dwie wojny rozpoczęte przez Japończyków również wybuchły bez jej wypowiedzenia: wojna chińsko-japońska (1894–1895) i wojna rosyjsko-japońska (1904–1905). Po ataku na Pearl Harbor zdymisjonowano adm. Kimmela, gen. Waltera Shorta i adm. Harolda R. Starka.

Scena pożegnania zabitych w japońskim nalocie na Pearl Harbor. Ofiary ataku pochowano 8 XII, samo pożegnanie, które odbyło się w tradycji hawajskiej, miało miejsce kilka miesięcy później.

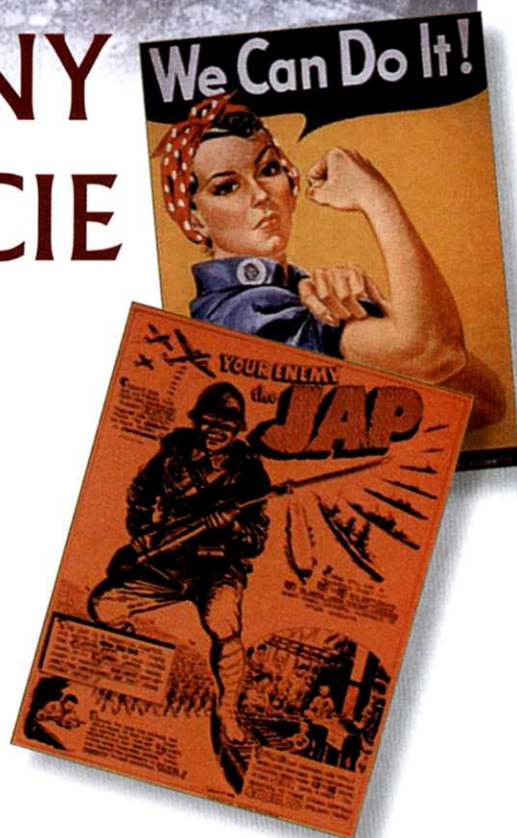

POCZĄTEK WOJNY LĄDOWEJ. ZAJĘCIE HONGKONGU

Kłeska Francji i Holandii w wojnie z Niemcami oraz osłabienie pozycji Imperium Brytyjskiego miały znaczący wpływ na poprawę sytuacji Japonii w Azji. Sukcesy w Chinach sprawiły, że większość oficerów Sztabu Generalnego opowiadała się za podjęciem zdecydowanych działań wymierzonych przeciwko Indiom Holenderskim oraz posiadłościom brytyjskim i amerykańskim. 18 X 1941 r. premierem rządu cesarskiego został gen. Hideki Tojo, zwolennik konfliktu zbrojnego. W dążeniach tych Tojo miał silne wsparcie szefa Sztabu Generalnego gen. Hajime Sugiyamy. W listopadzie gen. Sugiyama wezwał na odprawę gen. Masaharu Hommę, Hitoshi Imamurę oraz Tomoyuki Yamashitę. W nadchodzących tygodniach od tych trzech generałów zależał los Cesarstwa. Homma miał dowodzić 14. Armią, która zaatakuje amerykańskie oddziały na Filipinach, Imamura miał stanąć na czele 16. Armii, która uderzy na Indie Holenderskie, a Yamashita miał zdobyć brytyjskie Malaje.

5 XI Rada Cesarska zatwierdziła plan wojny. Armia oraz marynarka wojenna miały prowadzić równoczesne działania na Malajach, Pacyfiku i w Chinach. Był to bardzo ambitny plan, który mógł przynieść ogromny sukces, ale także zakończyć się klęską.

W końcu 1941 r. armia japońska posiadała 51 dywizji piechoty, z tego 21 znajdowało się w Chinach, 13 wchodziło w skład Armii Kwantuńskiej, 6 stacjonowało na wyspach japońskich, a 11 wydzielono do sformowania nowych związków taktycznych. W składzie Armii Ekspedycyjnej, która operowała w centralnych Chinach (gen. Shunroku Hata) znajdowały się: 11. Armia (gen. Korechika Anami): 3., 6., 13., 34., 39. i 40. DP, 14., 18. samodzielna brygada oraz 13. pułk czołgów, 13. Armia (gen. S. Sawada): 15., 17., 22., 116. DP oraz 11., 12., 13., 17. i 20. samodzielna brygada i 23. Armia (gen. Takaishi Sakai) w składzie: 23., 51. i 104. DP oraz 19. samodzielna brygada. W północnych Chinach znajdowała

Amerykańskie plakaty propagandowe. Pierwszy z nich przedstawia kobietę w kombinezonie robotniczym pracującą na rzecz frontu. Drugi to „Twój wróg Japoniec” – hasło propagandy amerykańskiej.

się GA „Północne Chiny” dowodzona przez gen. N. Okamurę, któremu bezpośrednio podlegały: 27., 35. i 110. DP, 1., 7., 8. i 15. samodzielna brygada i 15. pułk czołgów, a także 1. Armia (gen. Y. Iwamatsu) składająca się z 3., 6., 37. i 41. DP oraz 3., 4., 9., 116. samodzielnej brygady i 5. pułku czołgów, 12. Armia (gen. I.

Dobashi) w składzie: 32. DP oraz 5., 6. i 10. samodzielna brygada, a także armia „Mandżukuo” w składzie 26. DP i dywizji „Madżukuo” oraz 2. samodzielny pułku zmechanizowanego. Armia Kwantuńska dowodzona była przez gen. Yoshijiro Umezu, któremu podlegały: 10., 28. i 29. DP i 23. pułk czołgów oraz 3. Armia (gen. Shozo Kawabe), w skład której wchodziły 9., 12. i 57. DP oraz 1. brygada czołgów, 4. Armia (gen. I. Yokoyama) złożona z 1. DP oraz 5., 6., 7., 13. brygady osłonowej, 5. Armia (gen. J. Iimura), czyli 11. i 24. DP oraz 2. brygada czołgów i 4., 6. i 14. brygada osłonowa oraz 20. Armia (gen. K. Seki) w składzie: 8. i 25. DP oraz 2., 3., 10. i 11. brygada osłonowa. Siły wyznaczone do przeprowadzenia operacji w Azji Południowo-Wschodniej wchodziły w skład Ekspedycyjnych Sił Południowych i były to cztery armie oraz dwie samodzielne dywizje piechoty. Dowództwo znajdowało się w Sajgonie, naczelnym dowódcą był gen. Hisaichi Terauchi, któremu bezpośrednio podlegały 21. i 38. DP oraz 21. samodzielny pułk jazdy. 14. Armia dowodzona przez gen. Masaharu Hommę składała się z 16., 48. DP i 65. brygady piechoty oraz samodzielnego 4. i 7. pułku czołgów. Dowództwo znajdowało się w Bako na Formozie. Celem dla 14. Armii były Filipiny. 15. Armia gen. Shojiro Iidy w składzie 33. i 55. DP miała zająć Syjam (Tajlandia), a następnie skierować się na północną część Półwyspu Malajskiego do przesmy-

Listopad 1941 r. Siły garnizonu hongkońskiego zostają wzmocnione oddziałami kanadyjskimi.

ku Kra i zająć południową część Birmy. 16. Armia dowodzona przez gen. Hitoshi Imamurę miała zająć Indie Holenderskie. Natarcie miało nastąpić po uprzednim zdobyciu Filipin – istotnym punktem strategii była wyspa Mindanao. Armia ta składała się z 2. DP i 56. Brygady Piechoty oraz 8. pułku czołgów (w razie konieczności miała otrzymać wsparcie 13. Armii, która stacjonowała w Chinach). 25. Armia gen. Tomoyuki Yamashity składała się z 5., 18. DP oraz Dywizji Gwardii Cesarskiej i 3. brygady czołgów w składzie 1., 6. i 14. pułk czołgów. Armia japońska gotowa była do wojny, kończyły się rozmowy dyplomatyczne.

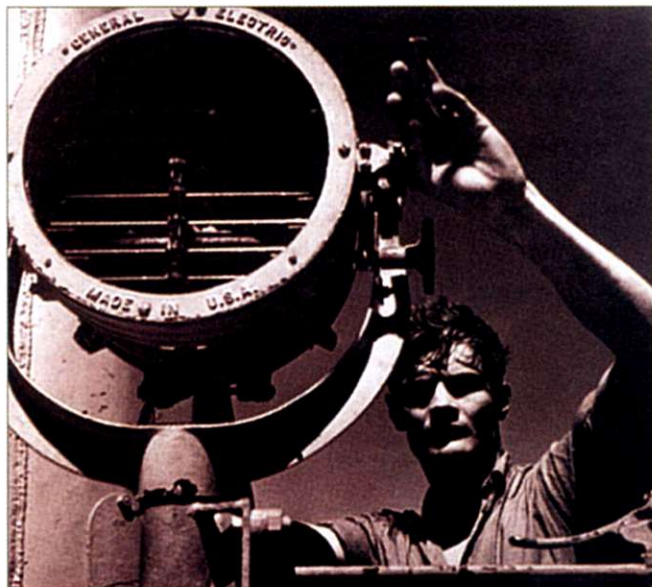
ROZMOWY OSTATNIEJ SZANSY

7 XI 1941 r. ambasador Japonii Saburo Nomura oraz jego specjalny doradca w USA Kichisaburo Kurusu przedstawili sekretarzowi stanu Cordellowi Hullowi dwa projekty porozumienia obejmującego uregulowanie wszystkich spraw w Azji Południowo-Wschodniej oraz Chinach. Równocześnie strona japońska określiła ostateczny termin zaakceptowania porozumienia na 25 XI. Stanowisko Japonii dotyczyło wstrzymania pomocy amerykańskiej, która została przyznana Chinom oraz zawierało zgodę na wyco-

fanie wojsk japońskich z południowej części Indochin. 20 XI została dostarczona nowa nota, w której rząd cesarski zgadzał się powstrzymać od agresywnych kroków w Azji Południowo-Wschodniej, a po zawarciu porozumienia pokojowego deklarował wycofanie wojsk z południowych Indochin oraz domagał się wznowienia wymiany handlowej z USA i zagwarantowanie dostaw paliwa z Indii Holenderskich. Amerykanie w odpowiedzi zażądali całkowitego wycofania się z południowych Indochin (japońska flota

Żołnierze indyjscy obsługujący armatę broniącą wybrzeża Hongkongu. Brytyjska kolonia była dobrze zabezpieczona przed atakiem morskim, jednak posiadała zbyt mało zapasów i wyposażenia, by przetrwać atak od strony lądu.

Reflektor sygnałowy służący do przekazywania informacji pomiędzy okrętami. Marynarka brytyjska była na Pacyfiku zbyt słaba, by przeszkodzić błyskawicznym postępom sił japońskich.

i lotnictwo, korzystając z baz w Wietnamie, kontrolowała cały obszar Morza Południowochińskiego i Jawajskiego) oraz ograniczenie kontyngentu wojskowego w północnych Indochinach do 25 tys. żołnierzy. Wielkość dostaw ropy naftowej z Indii Holenderskich miała być uregulowana w oddzielnej umowie pomiędzy Japonią a Wielką Brytanią, Holandią i USA. Dodatkowo Japonia miała doprowadzić do porozumienia pokojowego z Chinami. W tym czasie wywiad amerykański ustalił, że port w Szanghaju opuścił duży konwój i skierował się na Formozę (była to flota inwazyjna utworzona, by zdobyć Malaje). Stanowisko amerykańskie zostało skrytykowane przez Brytyjczyków, którzy domagali się całkowitego opuszczenia Indochin przez armię japońską i Chińczyków (ci ostatni spodziewali się, że problem okupacji zostanie postawiony bardziej

kategorycznie). Rząd cesarski nie zaakceptował tych warunków, jednak zalecił kontynuowanie rokowań. Amerykanie, dysponując kodem umożliwiającym czytanie japońskich depeš dyplomatycznych, wiedzieli o tym i 27 XI wszystkie amerykańskie bazy wojskowe zostały poinformowane o możliwości starć zbrojnych z armią japońską.

ZAJĘCIE HONGKONGU

8 XII oddziały 23. Armii gen. Takaishi Sakai (dowództwo znajdowało

się w Kantonie) rozpoczęły natarcie na Hongkong (kolonia brytyjska znana jako Hongkong składa się z półwyspu Koulun oraz wyspy Hongkong). Do walk gen. Sakai skierował 38. DP gen. Takeo Ito, zakładając, że jedna dywizja powinna sprostać temu zadaniu. Jednostki broniące Hongkongu podlegały pod China Commamd, na czele którego stał gen. mjr Christopher M. Maltby. Jednostki, jakimi dysponował, zostały podzielone na siły „Koulun” i „Hongkong”. Siłami „Koulun” dowodził brygadier C. Wallis. Składały się one z 2. batalionu pułku Royal Scots (plk S.E.H.E. White), 5/7 Rajput [5. batalion 7. pułku Rajput] (plk R. Cadosan-Rowlinson) oraz 2/14 Punjab (plk G.R. Kidd). Jednostki te broniły półwyspu. Najważniejsze zadanie spoczywało na Szkotach, gdyż strzelali oni zbiorników ze słodką wodą, które stanowiły zasoby wody pitnej dla całej kolonii. Siły „Hongkong” dowodzone były przez brygadiera Johna K. Lawsona. W ich skład wchodziły: 1/Middelsex (plk H.W. Stewart), batalion pułku Winnipeg Grenadiers

(plk J.L.R. Sutcliff), batalion pułku Royal Rifles of Canada (plk W.J. Home) oraz siły forteczne pod dowództwem plk. R.G. Lamba. Dodatkowo został utworzony Hongkoński Ochotniczy Korpus Obrony (Hong Kong Volunteer Defence Corps, HVDC), którym dowodził plk H. Rose. W skład HVDC wchodziły dwie kompanie składające się z żołnierzy pochodzenia brytyjskiego, kompania hinduska oraz kompania chińska. Tuż przed inwazją zostały utworzone trzy kompanie złożone z ochotników portugalskich, a także batalion chiński (mjr H.W. Mayer). obrońcy dysponowali 5 pułkami artylerii (plk E.H.M. Clifford.), w tym: 8., 12. i 965. pułk RA (Royal Artillery) były pułkami artylerii nadbrzeżnej, 5. pułk RA był pułkiem artylerii przeciwlotniczej i tylko 1. pułk artylerii HVDC był pułkiem artylerii polowej. Dysponowano łącznie 65 armatami i działami, w tym 29 obrony artylerii nadbrzeżnej. Łącznie jednostki brytyjskie liczyły 11 848 żołnierzy, natomiast Japończycy skierowali do walki ok. 20 tys. żołnierzy.

Natarcie rozpoczęło się rano 8 XII 1941 r. atakiem na pozycje obronne znajdujące się na półwyspie Koulun. Sytuacja Brytyjczyków była bardzo trudna, linia obrony wynosiła ponad 18 km, co oznaczało, że taki obszar powinien być broniący przez dwie dywizje piechoty a nie trzy bataliony. Pomimo tak znacznej przewagi wojsk japońskich dopiero po dwóch dniach zdołano przełamać główną linię obrony i zająć port Shing Mun. Do 10 XII Japończycy zajęli cały półwysep i 13 XII resztki wojsk brytyjskich ewakuowały się na wyspę. 15 XII dowództwo japońskie zaproponowało kapitulację, która została odrzucona. Wobec odmowy rozpoczęto naloty na miasto. Po ich zakończeniu ponownie wystosowano propozycję kapitulacji. Także i ta została odrzucona. 18 XII na północnym cyplu wyspy Japończycy wysadzili desant. 19 XII wyspa została podzielona na dwa izolowane obszary, co znacznie utrudniło obronę. 25 XII brytyjski gubernator Mark Young zgodził się na kapitulację. Zginęło 4400 żołnierzy brytyjskich, 2300 było rannych, a 7448 dostało się do niewoli.

25 XII 1941 r. – scena kapitulacji Hongkongu. Żołnierze Imperium Brytyjskiego poddali się japońskiemu agresorowi po bitwie, w której nie mieli żadnych szans na zwycięstwo.

ZDOBYCIE BIRMY

16 XII 15. Armia gen. Shojiro Iidy rozpoczęła operację przeciwko wojskom brytyjskim w Birnie. Żołnierze ze 143. pułku piechoty (plk M. Uno) z 55. DP (gen. Y. Takeuchi) zdobyli Victoria Point nad granicą z Syjmem. Siłami brytyjskimi na obszarze Birmy (Burma Command) dowodził

gen. Thomas J. Hutton. 12 XII Burma Command zostało włączone do India Command, które od tej pory organizowało obronę Birmy. Obszaru tego kraju broniła birmańska 1. DP dowodzona przez gen. B.J. Scotta. W jej skład wchodziły: hinduska 16. Brygada Piechoty (brygadier J.K. Jones), hinduska 13. Bry-

gada Piechoty (brygadier C. Curtis), birmańska 1. Brygada Piechoty (brygadier G.A.L. Farwell) oraz birmańska 2. Brygada Piechoty (brygadier A.J. Bourke). Brygady składały się z batalionów o różnej wartości bojowej. Obok doświadczonych batalionów Gurkhów do walki stanęły bataliony birmańskie, które nie posiadały odpowiedniego przeszkolenia wojskowego. Na początku grudnia z Indii do wzmocnienia obrony Birmy skierowano hinduską 17. DP gen. J.G. Smytha. Nastąpiła reorganizacja jednostek i birmańska 1. DP składała się z: birmańskiej 1. Brygady Piechoty i hinduskiej 13. Brygady Piechoty oraz 27. pułku artylerii górskiej. Natomiast w skład hinduskiej 17. DP wchodziły hinduska 16. i 46. Brygada Piechoty oraz birmańska 2. Brygada Piechoty. W Indiach na transport oczekiwała hinduska 48. Brygada Piechoty. 10 I do walki wprowadzona została japońska 33. DP. 3. batalion 112. pułku piechoty szybkim natarciem zdobył ważny port

Birma upadła błyskawicznie pod falą japońskich oddziałów piechoty, wspieranych czołgami i tankietkami. Jej zajęcie zdecydowanie utrudniło dostarczenie zaopatrzenia dla Chin.

UTWORZENIE ABDACOM

22 XII 1941 r. w Waszyngtonie odbyła się narada, która dotyczyła zorganizowania wspólnych brytyjsko-amerykańskich przedsięwzięć w wojnie przeciwko Japonii. 3 I 1942 r. zostało utworzone wspólne dowództwo sił zbrojnych Wspólnoty Brytyjskiej, Stanów Zjednoczonych oraz Holandii (ABDACOM – American-British-Dutch-Australian Command), którego celem miała być koordynacja wszystkich operacji w rejonie południowo-wschodniej Azji. Na naczelnego dowódcę został wyznaczony Brytyjczyk, gen. por. Archibald P. Wavell. Miał on przed sobą ogromnie trudne zadanie. Wszystkie plany operacji musiały zostać zaakceptowane przez Połączone Kolegium Szefów Sztabów armii amerykańskiej, co w praktyce znacznie wydłużało wprowadzenie ich realizacji. Wszyscy dowódcy sił w Azji zachowali zwierzchność nad swoimi jednostkami, co oznaczało, że Holendrzy samodzielnie planowali i realizowali obronę swoich posiadłości, a Amerykanie samodzielnie bronili się na Filipinach. Zaczęły narastać spory w określeniu priorytetów. Dla Brytyjczyków najważniejszy był Singapur, Holendrzy zaś chcieli za wszelką cenę bronić Jawy. W lutym 1942 r. dowództwo zostało rozwiązane. Ustalono, że wszelkimi operacjami w Indiach, Birmie, na Malajach, Sumatrze i części Indochin będą kierować Brytyjczycy. Morskimi działaniami na Pacyfiku miał kierować adm. Chester W. Nimitz. Na południowo-zachodnim Pacyfiku dowództwo sprawował gen. Douglas MacArthur.

Zdjęcie wykorzystywane przez propagandę japońską – przywitanie wojsk japońskich przez ludność południowobirmańskiego miasta Tawoj. Prawdą jest, że część tubylców widziała w Japończykach wyzwolicieli spod ucisku kolonialnego.

Piechoty pod Kawkaiek, co praktycznie oznaczało załamanie się brytyjskiej obrony w tym rejonie. Garnizon w Mulmejn bronił się do 30 I i dzień później otrzymał rozkaz ewakuacji. 22 I lotnictwo japońskie przeprowadziło

nalot na Rangun. Brytyjczycy dysponowali zaledwie 16 myśliwcami „Buffalo” z 67. Dywizjonu oraz 16 myśliwcami P-40 z American Volunteer Group, które miały osłaniać cały obszar Birmy. Nowa linia obrony została wyznaczona na rzece Saluin. Pozycja ta nie została jednak utrzymana. 9 II Japończycy przełamali obronę 7. batalionu, 10. Baluch Reg. z hinduskiej 46. Brygady Piechoty w rejonie Kuzeik. Batalion hinduski został okrążony i 11 II całkowicie rozbity. Uratowało się zaledwie kilkunastu żołnierzy. Cofająca się hinduska 17. DP zdołała zorganizować obronę nad rzeką

Bilin. Miasto Bilin stanowiło klucz do kolejnych sukcesów. Jego zdobycie oznaczało wyjście w rejon mostu drogowego na rzece Sittang, a następnie blokadę Rangunu. Pozycje hinduskie pod Bilin zostały zaatakowane przez obie dywizje japońskie. Ciężkie walki trwały cztery dni. Hindusi ponieśli duże straty i zmuszeni zostali do wycofania się w rejon Sittang. Ewakuacja miała miejsce w nocy 19 II. Silny prąd rzeki sprawił, że wielu żołnierzy utonęło. 23 II Hindusi dotarli do doliny Sittang, gdzie organizowano nową linię obrony. Z hinduskiej 17. DP ocalało zaledwie 3300 żołnierzy i oficerów.

Obrona południowej części doliny Sittang została powierzona 7. Brygadzie Panczernej (7. pułk huzarów oraz 2. królewski pułk czołgów), która przybyła z Egiptu. Północny rejon doliny broniony był przez birmańską 1. DP, rejon wzgórz Karen przez hinduską 13. Brygadę Piechoty. Dowództwo brytyjskie w końcu lutego uzyskało pomoc wojskową ze strony armii chińskiej. Chińczykom zależało, aby utrzymać tzw. Drogę Birmańską, którą transportowano sprzęt z Indii. Do walki skierowano trzy armie. Wojskami chińskimi dowodził gen. Joseph W. Stilwell. 5. Armia (gen. Tu Tu-ming) składała się z: 22., 9., 200. DP, w skład 6. Armii (gen. Kan Li-chu) wchodziły 49., 55. i 93. DP a 56. Armii (gen. Ma Wei-chi) 28., 38. i 29. DP. Najbardziej doświadczone były dywizje 5. Armii, jednak chińskie dywizje piechoty stanowiły ekwiwalent brytyjskiej brygady piechoty. Chińczycy posiadali

Plakat propagandowy przypominający 7 XII 1941 r.

Plakat propagandowy przypominający 7 XII 1941 r.

Zdjęcie wykonano na kilka dni przed japońskim atakiem na Birnę. Żołnierze hinduscy, którzy stanowili większość sił Imperium Brytyjskiego stacjonujących w Birnie, maszerują obok pagody.

mało artylerii, nie dysponowali środkami łączności. W planie obronnym chińska 5. Armia miała osłaniać południową część prowincji Shan, rejon miasta Karenni oraz częściowo miasta Toungoo. Główny ciężar obrony spadał jednak na barki birmańskiej 1. DP. Niestety, odpowiedzialność za taki obrót sytuacji ponoszą wyłącznie władze brytyjskie. 6 III nowym głównodowodzącym w Birnie został mianowany gen. Harold Alexander, który przybył z Egiptu. Z tego kraju przybyła także australijska 7. DP. Australijczycy zostali wycofani w grudniu 1941 r. z Egiptu, gdy Japończycy zaatakowali Pearl Harbor. Dywizja miała być użyta do obrony Australii. Na prośbę rządu brytyjskiego została jednak skierowana do Birmy. Do 7. DP włączono hinduską 63. Brygadę Piechoty oraz pułk artylerii górskiej. Australijczycy nie zostali jednak wysłani do Birmy. Konwój z oddziałami dywizji został zatrzymany w Kalkucie. W dniu, w którym konwój miał wyjść w morze, do portu weszły okręty z ewakuowanymi jednostkami z Rangun. 4 III Japończycy rozpoczęli natarcie w dolinie Sittang. 6 III zostało zajęte miasto Pegu i część birmańskiej 1. DP znalazła się w okrążeniu. Żołnierze birmańscy masowo dezercerowali, co osłabiało możliwości obronne. Jedynymi zorganizowanymi jednostkami była 7. Brygada Pancerna oraz hinduska 17. DP. Walki ogniskowały się w rejonie miasta Hlegu i Taukyan. 8 III Japończy-

cy zdołali opanować drogi biegnące do Rangun i część oddziałów osiągnęła centrum miasta. Zdobycie Rangun umożliwiło Japończykom przerzucenie do Birmy nowych jednostek. Do operacji zostały włączone 18. i 15. DP.

Utrata Rangun stawiała siły brytyjskie w bardzo trudnej sytuacji. Chińska 5. Armia – najlepiej dowodzona i wyszkolona – osłaniała miasto Toungoo w dolinie Sittang, 6. Armia zaś dolinę Saluin. Zadaniem Chińczyków było zatrzymanie wojsk japońskich i niedopuszczenie do opanowania obszaru miasta Mandalaj. 22. DP z 5. Armii walczyła cztery dni w obronie Toungoo, jednak została wyparta i zmuszona do odwrotu. Chińczycy walczyli z dużą determinacją i dopiero wprowadzenie pułku czołgów zmusiło stronę chińską do odwrotu. 22. DP zapisała chlubne karty w trakcie wojny

Olbrzymie znaczenie dla pierwszych sukcesów japońskich miało doskonale wyszkolenie pilotów mających doświadczenie z walk nad Chinami.

w Birnie. W sierpniu 1942 r. jednostka ta zdołała się przedostać na teren Chin i przez cały czas odwrotu prowadziła intensywne walki z wojskami japońskimi. 22. DP jako jedyna aliancka dywizja zachowała zdolności bojowe.

Z oddziałów birmańskiej 1. DP oraz hinduskiej 17. DP utworzono 1. Korpus pod dowództwem gen. Williama J. Smytha. Zadaniem tych jednostek była obrona rejonów Prome (ob. Pji) i Jenandzaung (Yenangyaung), gdzie znajdowały się obszary wydobywania ropy naftowej. Japończycy po przerwaniu obrony jednostek chińskich zajęli miasto Lashio, a następnie skierowali się do Mandalaj. Na północ od Mandalaj znalazła się chińska 6. Armia, która rozpoczęła odwrót na terytorium Chin. Natomiast na południe od Mandalaj znalazły się 5. Armia oraz hinduska 17. DP. Gen. Alexander nakazał odwrót w kierunku granicy z Indiami. 17 V granicę z Indiami przekroczyły oddziały hinduskiej 17. DP, a tydzień później oddziały chińskiej 38. DP. Kampania w Birnie została zakończona.

ATAK NA MALAJE

Brytyjczycy wydzierżawili Singapur od sultana Dżohoru w 1819 r., a w 1867 r. został on kolonią brytyjską. Miasto i port przynosiło Imperium Brytyjskiemu ogromne zyski z handlu (eksport kuczuku i cyny), ale przede wszystkim pozwalało Royal Navy kontrolować żeglugę przez cieśninę Malakka. Dla silnej floty japońskiej w praktyce oznaczało to zamknięcie drogi na Ocean Indyjski. Baza morska w Singapurze powstała w 1924 r. Rozbudowa trwała do 1938 r. i kosztowała prawie 60 mln funtów. Baza dysponowała suchym dokiem, który mógł przyjmować największe jednostki Royal Navy, w 1933 r. rozpoczęto budowę lotnisk (Tengah, Kallang, Seletar i Sembawang). Jednak największą wagę przykładano do rozbudowy stanowisk artylerii nadbrzeżnej. Sztab Imperialny wyszedł bowiem z założenia, że Singapur może zostać zaatakowany jedynie od strony morza. Spodziewano się desantu morskiego podobnego do desantu na Port Artur w 1905 r. Zbudowano 9 stanowisk dla armat kalibru 152 mm (podwójne armaty), 2 stanowiska dla armat kalibru

380 mm (jedno dla dwóch i jedno dla trzech armat) oraz 2 stanowiska dla armat kalibru 230 mm (jedno dla dwóch i jedno dla trzech armat). Armaty zostały rozmieszczone w pancernych wieżach lub betonowych działobitniach. Każda bateria była niezależnym stanowiskiem i mogła prowadzić walkę samodzielnie.

Siły brytyjskie na Malajach (Malaya Command), którymi dowodził gen. por.

Arthur E. Percival, składały się z: hinduskiego III Korpusu gen. mjr. Lewisa Heatha, australijskiej 8. DP gen. mjr. Gordona Bennetta, hinduskiej 12. Brygady Piechoty brygadiera A.C.M. Parisa oraz Sił Fortecznych gen. mjr. F.K. Simmonsa. Percivalowi podlegały także jednostki w Sarawaku (brytyjska część Borneo), którymi dowodził mjr C.M. Lane (2/15 Punjab oraz dwie kompanie ochotnicze), a także oddziały na Wyspie Bożego Narodzenia. Hinduski III Korpus składał się z 9. DP dowodzonej przez gen. mjr. A.E. Barstowa (hinduska

Japoński czołg lekki „Typ 95” był w chwili wybuchu wojny przestarzały, jednak – paradoksalnie – jego niewielka masa, zwrotność i szybkość sprawiły, że idealnie nadawał się do prowadzenia walki na terenie Malajów, Filipin i wysp Pacyfiku.

HIDEKI TOJO

W chwili ataku japońskiego na USA gen. Hideki Tojo piastował stanowisko premiera Japonii. Gen. Tojo (1884–1948) był zwolennikiem konfrontacji militarnej z USA, jedną z najważniejszych figur japońskiego świata politycznego końca lat 30. Powszechnie szanowano jego umiejętności wojskowe. W 1937 r. został szefem sztabu Armii Kwantuńskiej, rok później otrzymał stanowisko wiceministra wojny w rządzie księcia Konoe. W 1940 r. objął stanowisko ministra wojny w kolejnym rządzie Konoe. Wobec fiaska rozmów z USA Tojo utworzył w październiku 1941 r. następny rząd, zdominowany przez frakcję militarną. Wraz z upływem czasu Tojo skupiał w swych rękach coraz większą władzę – od lutego 1944 r. był także szefem japońskiego sztabu generalnego. Podał się do dymisji w lipcu 1944 r. Po kapitulacji Japonii próbował popełnić samobójstwo, aresztowano go jednak i postawiono przed sądem, który za zbrodnie wojenne skazał go na śmierć przez powieszenie. Karę wykonano w grudniu 1948 r.

8. i 9. Brygada oraz 88. królewski pułk artylerii), 11. DP dowodzonej przez gen. mjr. D.M. Murraya-Lyona (hinduska 6. i 28. Brygada), Brygady „Penang”, czyli brygady ochotniczej, którą dowodził brygadier R.G. Moir. Rezerwę Korpusu stanowiła hinduska 15. Brygada Piechoty. Wszystkie brygady składały się z trzech pułków, natomiast brygada ochotnicza z czterech pułków, w skład australijskiej 8. DP wchodziły: 22. i 27. Brygada Piechoty (trzy pułkowe) oraz trzy pułki artylerii polowej i pułk artylerii przeciwlotniczej. Siły Forteczne składały się z malajskiej 1. Brygady Piechoty (brygadier G.G.R. Williams), malajskiej 2. Brygady Piechoty (brygadier F.H. Fraser), Brygady Ochotniczej (plk R.G. Grimwood), jednostek fortecznych (4 kompanie forteczne), którymi dowodził brygadier I. Simson. Osłonę przeciwlotniczą Singapuru (twierdzy) zapewniały trzy ciężkie i trzy lekkie pułki artylerii przeciwlotniczej. Artylerią dowodził brygadier W.G. Wildey. Artylerią polową (trzy pułki) dowodził brygadier A.D. Curtis. Łącznie dysponowano ok. 90 tys. żołnierzy.

W kwietniu 1941 r. szef Sztabu Imperialnego mianował na stanowisko głównodowodzącego na Malajach gen. por. A.E. Percivala. Był to oficer o niezwykle gruntownym wykształceniu wojskowym, doskonały planista i strateg. Na zlecenie sztabu w 1937 r. opracował raport dotyczący obrony Malajów przed japońską agresją. Był zatem najbardziej odpowiednim kandydatem. Zapoznając się z organizacją obrony na Malajach, natychmiast dostrzegł wiele poważnych błędów i zaniedbań. Przyjął – jak się później okazało słusznie – że jedyną możliwością zajęcia Malajów jest atak drogą lądową od strony Syjamu. W latach 30. w brytyjskim Sztabie Imperialnym panowała opinia, że dżungla na Półwyspie Malajskim jest nie do przebycia. Nawet jeszcze w 1940 r. wielu oficerów wyznawało ten pogląd. Jednak w połowie 1940 r. Sztab Imperialny zalecił wzmocnienie obrony lądowej Malajów właśnie w obawie przed atakiem lądowym. Planom tym przeciwstawił się Churchill, który nie dopuścił do wysłania nowych jednostek na Malaje. Zawarto kompromis, w celu wzmocnienia sił brytyjskich zdecydowano się wysłać pancerniki „Prince of Wales” i „Repulse”. Zrezygnowano z wysłania jednostek pancernych, gdyż wszystkie czołgi skierowano do Egiptu, gdzie przygotowywano się do kolejnej ofensywy. Percival nie miał najlepszego zdania o sztabie Malaya Command, większość oficerów prezentowała raczej przeciętny poziom wiedzy wojskowej. Generał nie był w stanie narzucić swojego zdania, z tego powodu narady zamieniały się w dyskusje, co dla planowania wojskowego było zgubne. Wynikało to z braku doświadczenia w dowodzeniu wojskami na szczeblu operacyjnym. Dodatkowo nie był on w stanie przekonać władz cywilnych, aby podjęły

szereg zarządzeń w celu obrony przed agresją. Gdy Percival wydał rozporządzenie o przymusowych robotach budowlanych przy rozbudowie okopów na żądanie gubernatora Singapuru sir Shentona Thomasa, musiał je odwołać, gdyż brak robotników na plantacjach kuczuku mógł wyrządzić straty w gospodarce kolonii.

Operacja przeciwko Malajom została zaplanowana jako wspólne przedsięwzięcie Marynarki Cesarskiej i armii lądowej. Jej powodzenie zależało od rozwinięcia wojsk desantowych przed przystąpieniem do działań wojennych. Japończycy nie liczyli się z uwarunkowaniami dyplomatycznymi, zespoły desantowe miały zająć wyznaczone rejon w Zatoce Syjamskiej (ob. Zatoka Tajlandzka) w nocy z 6 na 7 XII, a 8 zaatakować. Desant zamierzono zrzucić na obszarze Syjamu w rejonach: Prachuap, Chumphon, Bandon, Nakhon, Songkhla i Pattani, tylko jeden obszar desantu pod Kota Baharu znajdował się na terenie brytyjskich Malajów. Następnie dywizje japońskie miały poruszać się wzdłuż zachodniego wybrzeża (oś głównego natarcia) oraz prowadzić walki w rejonie Kota Baharu i Gong Kedah. Działania na wybrzeżu wschodnim miały charakter lokalny i demonstracyjny. Punktem docelowym pierwszej fazy operacji było miasto Singapur. W drugiej zaś zamierzano przeprowadzić szturm na twierdzę. Jak już wspomniano, gen. Percival liczył się z tak zaplanowanym i przeprowadzonym atakiem. Jednakże w swoim studium o obronie Malajów z 1937 r. stwierdzał: „Japończycy prawdopodobnie nie zaatakują między

8 XII 1941 r., japońska piechota ląduje na Malajach.

8 XII 1941 r., japońska piechota ląduje na Malajach.

grudniem a lutym, w najgorszym okresie pory monsunowej, wiązałyby się to ze znacznym ryzykiem”. Generał w grudniu 1941 r. nadal podtrzymywał tę opinię. Popenił kardynalny błąd, zakładał bowiem, że przeciwnik myśli podobnie jak on. Podobny błąd popełnili Niemcy, gdy w 1944 r. zakładali, że inwazja nastąpi w rejonie Calais, a nie w Normandii.

SILY JAPOŃSKIE

Malaje miała zająć 25. Armia gen. Tomoyuki Yamashity, która składała się z: Dywizji Gwardii Cesarskiej gen. Tarobi Nishimury, 5. DP gen. Taruko Matsui i 18. DP gen. Renya Mutaguchi. 3. Brygada Pancerna składała się z: 1. pułku czołgów płk. Mukaidy (37 czołgów średnich „Typ 97” oraz 20 czołgów lekkich „Typ 95”), 6. pułku czołgów płk. Kawamury (37 czołgów średnich „Typ 97” oraz 20 czołgów lekkich „Typ 95”) oraz 14. pułku czołgów płk. Kity (20 czołgów lekkich „Typ 95”). 4 XII został zakończony załadunek wojsk inwazyjnych. 18 jednostek transportowych zostało skierowanych na Zatokę Syjamską. Pierwszy rzut 25. Armii po-

Kapral 9. pułku strzelców Gurkha 11. Dywizji armii indyjskiej, Malaje, XII 1941 r.

Warto zwrócić uwagę na dwa elementy specyficzne dla oddziałów Gurkhów – nóż kukri wiszący przy pasie i ciemnozielony romb na otoku kapelusza. Gurkhowie służyli w armii brytyjskiej od XIX w., w czasie II wojny światowej wyróżnili się zwłaszcza w trakcie operacji w Afryce Północnej, w trakcie kampanii włoskiej podczas walk o Monte Cassino i w Birnie.

Jednym z celów propagandy japońskiej było skłócenie sojuszników. Ten plakat sugerował, że Amerykanie wykorzystują Australijczyków, posyłając ich na najcięższe odcinki walk, oszczędzając w ten sposób własnych żołnierzy.

dzielono na dwie grupy, które spotkały się 6 XII. W tym czasie jedna z grup została zaobserwowana przez samolot zwiadowczy. Złożony meldunek nie spowodował żadnej reakcji ze strony brytyjskiej. Percival na wypadek japońskiego zagrożenia opracował plan „Matador”. Polegał on na wyprzedzającym uderzeniu na syjamskie porty Songkhla i Pattani, które, jak zakładano, będą chcieli zająć Japończycy, a następnie zdobyć pozycje w rejonie przesmyku Kra. Uderzenie miała wykonać hinduska 11. DP, która rozmieszczona była nad granicą z Syjmem. Percival zwrócił się o zgodę na wykonanie operacji „Matador” do naczelnego dowódcy sił zbrojnych na Dalekim Wschodzie marsz. sir Roberta Brooke’a-Pophama, jednak zgody takiej nie otrzymał. Brooke-Popham postępował zgodnie z instrukcjami rządu, które jednoznacznie nakazywały czekanie na japoński atak. Brytyjczycy chcieli jednoznacznej sytuacji, w której to strona japońska będzie agresorem. Oznaczało to oddanie inicjatywy strategicznej Japończykom. Rankiem 7 XII ponownie napłynęły informacje o konwojach i Percival zgodził się na ogłoszenie alarmu dla hinduskiej 11. DP, jednak nie wydano rozkazu rozpoczęcia operacji „Matador”. Powstaje pytanie, dlaczego Brytyjczycy nie wiedzieli o nalocie na Pearl Harbor? Otóż nalot japoński na Pearl Harbor rozpoczął się o godz. 7:55 w dniu 7 XII (czasu lokalnego). Amerykanie z Waszyngtonu przesłali informacje do Londynu, że atak miał miejsce o godz. 18:25 7 XII. Z powodu różnic czasowych pomiędzy Hawajami, Londynem, a Malajami dla Brytyjczyków atak na Malaje rozpoczął się półtorej godziny przed nalotem na Pearl Harbor. Już po lądowaniu na Malajach gen. Percival otrzymał zgodę na podjęcie operacji „Matador”, było jednak za późno. Gdy hinduska 11. DP rozpoczęła marsz w stronę wyznaczonych celów, na przesmyku Kra znajdowały się wszystkie

wojska inwazyjne. Plan obrony opracowany w sztabie Percivala zakładał, że obszar Malajów broniony będzie następująco: zachodnia część broniona będzie przez australijską 8. DP, północny obszar (granica z Syjmem) broniony będzie przez hinduskie 11. i 18. DP, rejon południowy osłaniany będzie przez malajską 1. Brygadę Piechoty.

BITWA O MALAJE

Jako pierwsza wylądowała 5. DP oraz sztab 25. Armii. Japończycy w nocy wylądowali w rejonie Kota Baharu, gdzie oddziały 56. pułku piechoty miały prowadzić działania zaczepne, które odwróciłyby uwagę od głównego uderzenia. Do Kota Baharu Brytyjczycy skierowali 3/17 Dogras. Hindusi nie zdołali powstrzymać Japończyków, którzy do wieczora uchwycili przyczółki i stopniowo posuwali się naprzód. Brytyjczycy mieli duże problemy z organizacją dowodzenia. Dowódca III Korpusu, gen. Heath, rozlokował swój sztab w Kuala Lumpur, ok. 300 km od granicy z Syjmem. Oznaczało to, że nie mógł koordynować posunięć swoich jednostek. Dodatkowo sztab Percivala mieścił się 400 km na południe od sztabu III Korpusu. W praktyce wiadomości, które otrzymywał sztab Percivala, były nieaktualne. Plan brytyjski zakładał powodzenie operacji „Matador”, w praktyce już pod koniec pierwszego dnia walk obrona brytyjska została poważnie nadwyrężona. Lotnictwo japońskie dokonało ciężkich nalotów na lotniska RAF-u. Zostało zniszczonych ok. 40 samolotów na ziemi i w trakcie walk powietrznych. Na skutek opóźnień w wydawaniu rozkazów dopiero po południu pierwsze oddziały z 11. DP przekroczyły granicę z Syjmem, aby jeszcze na terytorium syjamskim powstrzymać Japończyków.

Najdalej na północ wysunięta była hinduska 11. DP i to właśnie ona pierwsza spotkała się z Japończykami. Wojska japońskie posuwały się dwiema kolumnami. Na zachód maszerowała 5. DP, natomiast nieco bardziej na wschód 18. DP. Tylną straż stanowiła Dywizja Gwardii Cesarskiej. Dowódca 11. DP na prawym skrzydle rozlokował 15. Brygadę, na lewym 6. Brygadę, natomiast 28. Brygada znajdowała się w rezerwie. Warto zwrócić uwagę, że do walki wprowadzono 15. Brygadę, która była jednostką odwodową III Korpusu. Pozycje nad rzeką Jitry wspierał 155. pułk artylerii polowej, 80. pułk artylerii przeciwpancernej oraz 22. pułk artylerii górskiej. Natarcie japońskie przeprowadzał 41. pułk piechoty i główna jego siła skierowana została na pozycje 1/14 Punjab z 15. Brygady brygadiera Garretta. Hindusi nie wytrzymali impetu natarcia i o godz. 4:30 otrzymali rozkaz wycofania się w rejon wioski Nangka. Japończycy kontynuowali natarcie i 11 XII zepchnęli Hindusów do wsi Changlun, którą zdobył pluton czołgów „Typ 95” z 1. pułku czołgów. Chcąc odzyskać wioskę, wydano rozkaz do kontrnatarcia. Natarcie 1/14 Punjab miało być wspierane z rejonu wioski Asan przez 2/1 Gurkha z 28. Brygady. Niestety, Hindusi nie przeprowadzili natarcia i wycofali się ze swoich pozycji – w ten sposób Gurkhowie znaleźli się w okrążeniu. Wywiązała się walka na bagnety. Część batalionu zdołała dotrzeć do 28. Brygady, jednak wielu poległo. Stracono także ciężkie uzbrojenie. W walkach pod Naghanka doszło do niecodziennego incydentu. Czołgi szybko zajęły drogę i ku swojemu zdziwieniu załogi zobaczyły 10 armat przeciwpancernych (2-funtowych). Był to 2. dywizjon przeciwpancerny z 1/14 Punjab. Obsługa ukryła się w zabudowaniach pobliskiej plantacji kauczuku. Japończycy, niewiele się namyślając, rozjechali wszystkie armaty.

41. pułk piechoty wraz z 10 czołgami posuwał się naprzód i napotkał pozycje 2/9 Jat z 15. Brygady. Wysłane oddziały rozpoznawcze stwierdziły, że w tym rejonie znajdują się jeszcze 2/2 Gurkha oraz 1/Leicesters wsparty plutonem uniwersal carrierów. Dowodzący 41. pułkiem płk Saeki postanowił się nie spieszyć i poczekać na resztę 9. Brygady Piecho-

Japoński podbój Malajów, XII 1941 – II 1942.

ty. 12 XII w rejon rzeki Jitry przybyła 9. Brygada Piechoty gen. Saburo Kawamury. Generał postanowił, że 41. pułk nacierać będzie po prawej stronie drogi, natomiast po lewej stronie 40. pułk. Natarcie miało się rozpocząć w nocy, tak aby broniący się Brytyjczycy nie byli w stanie rozpoznać sił nacierających. Równocześnie płk. Saeki zezwolił na prowadzenie akcji nękających pozycje brytyjskie i prowokować starcia. Te nękające działania doprowadziły do tego, że o godz. 15:30 część oddziałów z 1/Leicesters otrzymała rozkaz wycofania się ze wsi Sungei Juntra, gdyż nie można było utrzymać pozycji. Rozpoczęte natarcie japońskie uzyskało całkowite powodzenie. Japończycy skrzydłami przez dżunglę obchodzili pozycje brytyjskie, które zazwyczaj znajdowały się w rejonie drogi lub zabudowań. O godz. 19:30 gen. Murray-Lyon poprosił o pozwolenie na odwrót i zajęcie pozycji w rejonie Sunghei Kedah niedaleko miasta Gurun. Co ciekawe, radiogram nie dotarł do dowódcy III Korpusu, który jeszcze nie przybył do Kuala Lumpur i nadal znajdował się w Singapurze. Jeden z oficerów ze sztabu III Korpusu nadał go do kwatery gen. Percivala. Percival odpowiedział, że wycofanie oznaczać będzie utratę prowincji Kedah i pogorszenie ogólnej sytuacji na Malajach. Zwracał uwagę, że przeciwko sobie ma jedynie jedną dywizję piechoty, a posiłki są już w drodze. Jednak

w ostatnim zdaniu napisał: „Być może zajęcie dogodniejszych pozycji obronnych pozwoli na powstrzymanie broni pancernej przeciwnika”. W ten sposób Percival stracił całe Malaje. O godz. 22:00 Murray-Lyon wydał rozkaz oderwania się od przeciwnika i wycofania się w rejon Sunghei Kedah. Rozkaz odwrotu wywołał wściekłość żołnierzy z 1. batalionu pułku Leicesters. Przez cały dzień przygotowywali swoje pozycje, kopiąc okopy, robiąc pułapki i schrony na amunicję. Problemem było również to, że przez cały dzień na pozycje przychodzili żołnierze, którzy pogubili się w trakcie pierwszego odwrotu. Wymarsz miał nastąpić natychmiast, w nocy, gdy padał ulewny deszcz. Zapanował całkowity chaos. Bataliony się pomieszały, pozostawiono olbrzymie składy amunicji (gdyż z kwatery w Singapurze nie nadszedł rozkaz ich

zniszczenia), a także ok. 350 samochodów i innych pojazdów. Oficerowie prowadzili swoich żołnierzy wzdłuż linii kolejowej, ponieważ nie było odpowiednich rozkazów. Jedynym oddziałem 11. DP, który walczył z Japończykami, był 2/2 Gurkha. Żołnierze ci nie mogli znieść hańby, jaką był odwrót. 12 XII 1941 r. hinduska 11. DP została pokonana. W tej sytuacji jakże znamienne są słowa wypowiedziane w listopadzie przez gen. Yamashitę na odprawie w sztabie 25. Armii: „Jeśli na Malajach jednostki hinduskie będą stanowiły trzon obrony, nasze zadanie nie wydaje się trudne”. W nocy 12 XII dowódca japońskiej 5. DP wysłał meldunek do Yamashity: „Oddziały wroga nie mają ducha walki, są zadowoleni, jak dostają się do niewoli, cieszą się, że wojna się już kończy”.

13 XII jedynym związkiem taktycznym mogącym przeciwstawić się 5. DP była 28. Brygada z rozbitej hinduskiej 11. DP. Obecnie najważniejsze było to, aby jedyny most drogowy, który znajdował się w ręce Japończyków. Gen. Murray-Lyon wraz z dowódcą saperów dywizyjnych postanowił dokonać inspekcji mostu. W trakcie dyskusji na most wjechał patrol japoński! (dwaj motocykliści zostali zabici). Tylko szybka reakcja Gurkhów sprawiła, że oficerowie brytyjscy pozostali wśród żywych. To zdarzenie sprawiło, że gen. Murray-Lyon nakazał jak najszybciej wysadzić most. Aby umożliwić przejście przez most wycofującym się oddziałom, zorganizowano jego obronę. Osłonę mostu powierzono 2/9 Gurkha. Most

po kilku godzinach został wysadzony w momencie, gdy na drodze pojawiły się kolumny żołnierzy japońskich. Japończycy znajdowali się tylko w odległości 9 km od stolicy prowincji – Gurun. Była ona ważnym węzłem komunikacyjnym. Z Gurun biegła szeroka asfaltowa droga aż do Singapuru oraz linia kolejowa. Obie drogi przebiegały wzdłuż zachodniego wybrzeża, a na wschód od nich (ok. 8 km) rozciągała się gęsta dżungla, następnie pasmo gór Banjaran Besak, które ciągnęły się przez całą prowincję Perak, Kelantan, Pahang aż do prowincji Johor i Singapuru. Można było się spodziewać, że Japończycy skierują się wzdłuż wybrzeża. Przypuszczenia Brytyjczyków ponownie nie do końca okazały się trafne.

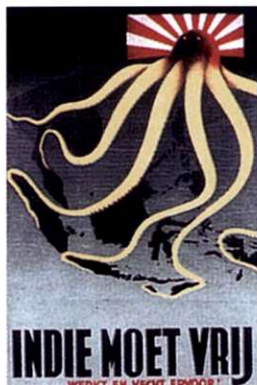
Japończycy postanowili połączyć siły w prowincji Perak w rejonie miasta Kuala Kangsar. W tym celu 5. DP posuwała się wzdłuż wybrzeża, a 18. DP po wschodniej stronie gór Banjaran Besak. Japończycy 22 XII dotarli do Kuala Kangsar i połączyli swoje siły. Jak wspomniano, jedyną siłą, która powstrzymała marsz 5. DP, były oddziały 11. DP. Centralny odcinek obrony zajmowała 6. Brygada, natomiast na prawym skrzydle znajdowała się 28. Brygada, a na lewym 15. Brygada. Stany brygad wynosiły poniżej 600 żołnierzy, bez artylerii dywizyjnej i ciężkiej broni. 15 XII w rejon Gurun przybył dowódca III Korpusu, gen. Heath, i spotkał się z gen. Murrayem-Lyonem. Nowa linia obrony została wyznaczona w rejonie wsi Kroh i Grik oraz rzeki Muda. Obroną miał dowodzić brygadier Lay, dowódca 6. Brygady. Po konsultacjach z gen. Perci-

Codziennosc wojny to także cierpienia ludności cywilnej. Wielu cywilów, zwłaszcza tych sympatyzujących z administracją kolonialną, uciekało przed wojskami japońskimi.

valem postanowiono zorganizować drugą linię obrony nad rzeką Perak i równocześnie ewakuować jednostki z pobliskiej wyspy Pinang. Percival wydał stanowczy rozkaz, aby utrzymać pozycje, a wycofanie się za rzekę Muda może odbyć się jedynie na podstawie jego wyraźnego rozkazu. Japończycy rozpoczęli natarcie od silnego bombardowania moździerzowego pozycji obsadzonych przez 2. batalion East Surrey. Niestety, od granatów moździerzowych poległ dowódca batalionu oraz większość oficerów sztabu. To znacznie osłabiło morale obrońców. Nacierający Japończycy wyparli Brytyjczyków z ich pozycji, a następnie przełamali pozycje 1/8 Punjab. Następnego ranka Lay skierował na centralną pozycję wszystkie dostępne oddziały, w także część 28. Brygady brygadiera Carpendale'a. Ponownie dało znać o sobie niezdecydowanie gen. Murraya-Lyona. Gdy dowódcy 6. i 28. Brygady organizowali obronę, gen. Murray-Lyon wydał rozkazy do częściowego odwrotu nad rzeki Muda. W nocy 16 XII rozpoczęto odwrót. Gen. Murray-Lyon nie powiadomił o swoich zamierzeniach dowódcy garnizonu na wyspie Pinang, na której znajdowało się lotnisko, co sprawiło, że w ręce Japończyków dostało się 12 samolotów, zapasy żywności, leków oraz benzyny. Po tej kolejnej klęsce gen. Percival postanowił skierować w rejon działań

Hinduscy artylerzyści w czasie walk na Malajach, grudzień 1941 r. Zdecydowana większość żołnierzy służących w jednostkach indyjskich była ochotnikami.

Dwa sojusznicze plakaty propagandowe. Pierwszy jest apoteozą wspólnego wysiłku wojennego wszystkich państw sprzymierzonych, drugi – „Indie muszą być wolne” – ostrzeżenie przed zaborczym japońskim imperializmem.

11. DP australijską 8. DP. 18 XII wyznaczył też nową linię obrony na rzece Krian. W ten rejon skierowano dwie brygady australijskie, które do tej pory znajdowały się w rejonie przesmyku Johor. Do wysłania Australijczyków na front jednak nie doszło. Percivalowi zwrócono uwagę, że jedynymi oddziałami w rejonie Singapuru będą wojska forteczne i w razie desantu nie zdołają powstrzymać Japończyków. Percival zrezygnował z tych planów. Postanowił jednak przesunąć linię obrony nad rzekę Perak w rejon miasta Kuala Kangsar. Yamashita nie zamierzał czekać i dać Brytyjczykom czas na przegrupowanie sił. Japończycy postanowili, wykorzystując łodzie i kutry, zorganizować oddziały desantowe. Desantowano małe oddziały, które tworzyły przyczółek i czekały na nadejście sił głównych. Japońska taktyka spowodowała chaos i dezorganizację brytyjskiej obrony. Dodatkowo porażki Brytyjczyków wywołały fatalne nastroje wśród ludności cywilnej. Ludność pochodzenia malajskiego często pomagała wojskom japońskim w marszu przez dżunglę.

Szybki marsz przez dżunglę 25. Armii legł u podstaw mitu o specjalnym wyszkoleniu wojsk Yamashity. Armia ta została utworzona specjalnie w celu zdobycia Malajów, a dywizje stacjonowały wcześniej w Chinach. Ważnym elementem było doświadczenie bojowe, jakie mieli Japończycy. 80% żołnierzy i oficerów brało udział w kampanii w Chinach. Byli zahartowani w niewygodach wojennej służby. Sztab 25. Armii odbył studia nad przyszłym terenem walk. Wnioski, jakie wyciągnięto, były zaskakujące. Stwierdzono, że o szybkości poruszania się piechoty będą decydować... nogi żołnierzy. Używanie sprzętu motorowego na wąskich gruntowych drogach i na

dołatk w porze monsunowej będzie hamowało posuwanie się jednostek naprzód. Dywizje otrzymały jedyny przydatny w tych warunkach pojazd, jakim był rower. Piechota japońska zwiększyła w ten sposób tempo marszu dwukrotnie. Wprowadzenie czołgów wiązało się z ryzykiem, ale należy pamiętać, że czołgi lekkie „Typ 95” miały masę 7,4 t, a średnie „Typ 97” 15,5 t. Oczywiście załogi nie atakowały i nie przedzierały się przez dżunglę, lecz operowały w rejonie dróg bitych. Dawało to silne wsparcie piechoty i przy całkowitym braku doświadczenia żołnierzy hinduskich odnosiło pożądany skutek. Brytyjczycy mogli zastosować w obronie armaty 2- lub 6-funtowe, które bez większego problemu niszczyły oba typy czołgów, jednak ich liczba była niewystarczająca. Oskrzydlająca taktyka stosowana przez oddziały japońskie sprawiała, że w kilku przypadkach Brytyjczycy musieli porzucić swój sprzęt, aby nie dostać się do niewoli.

17 XII Percival wydał rozkaz, aby siły 11. DP zostały wzmocnione przez 12. Brygadę brygadiera Parisa. 12. Brygada składała się z: 5/12 Punjab, 4/19 Hajdarabad, 2/Argyll & Sutherland Highlanders oraz 122. pułku artylerii polowej i bombajskiego 12. pułku artylerii. Niestety, sytuacja pogarszała się z dnia na dzień. Po przełamaniu pozycji obronnych nad rzeką Perak gen. Yamashita wprowadził do walki świeżą Dywizję Gwardii Cesarzowskiej. Gwardziści wręcz rwali się do walki. 28 XII zdobyli Ipoh i skierowali się na Kuala Lumpur,

Oficerowie brytyjscy omawiają sytuację na froncie, Malaje 1 1942 r.

które padło 13 I. Sytuacja się pogorszyła, gdy Japończycy desantowali batalion piechoty w rejonie Telok Anson. Oznaczało to wyjście na tyły broniących się wojsk na rubieży rzeki Perak. Pozostał odwrót. 31 XII III Korpus obsadził pozycję pod Kampar. Gen. Heath ponownie powierzył pierwszą linię obrony 11. DP, a gen. Percival wydał rozkaz utrzymania tych pozycji co najmniej do 15 I. Nowy rok miał przynieść kolejne porażki Brytyjczyków, aż do upadku Singapuru. Niepowodzenia w dotychczasowych starciach na Malajach spowodowały odwołanie ze stanowiska naczelnego dowódcy na Dalekim Wschodzie marsz. Brooke'a-Pophama, zastąpił go gen. por. sir Henry Pownall. Podobny los spotkał dowódcę hinduskiej 11. DP gen. Murraya-Lyona, którego stanowisko objął brygadier Paris.

Zastosowana strategia wysadzania desantów na tyłach wojsk brytyjskich przyniosła Yamashicie duże sukcesy. Zastosowano ten manewr ponownie, co zmusiło 11. DP do opuszczenia pozycji pod Kampar. Wycofywanie wojsk rozpoczęto 3 I. Dywizja wycofana została w rejon rzeki Slim i zajęła pozycje na północ od Kuala Lumpur. Percival zdał sobie sprawę, że dalsza obrona musi zo-

Brytyjczycy i ich sojusznicy zostali zaskoczeni nie tylko sprawnością działania armii japońskiej, lecz również jej możliwościami. W ocenie brytyjskiej dżungla Malajów nie pozwalała na ruchy broni ciężkiej, tymczasem żołnierze japońscy zdołali przetransportować przez nie ciężki sprzęt wojskowy.

stać wzmocniona. Do Singapuru przybyła hinduska 45. Brygada Piechoty, która miała wzmocnić siły obrońców. Składała się ona jednak w większości z żołnierzy, którzy nie przeszli pełnego przeszkolenia. Wielu nie ukończyło jeszcze 18. roku życia. Jak wspominał gen. Percival: „Byli zbyt młodzi, zbyt niedoświadczeni, słabo przeszkoleni, a wielu z nich po morskiej podróży nie nadawało się do walki”. Percival zwrócił się do przedstawiciela Royal Navy z żądaniem powstrzymania desantów japońskich. Początkowo zarówno on, jak i jego sztab nie dostrzegali zagrożenia tymi operacjami. Pierwsze raporty napływające ze sztabu 11. DP zostały skwitowane: „Musicie sobie z tym poradzić własnymi siłami”. 4 I w rejonie Kuala Selangor Japończycy ponownie desantowali batalion piechoty, oznaczając to zagrożenie dla utrzymania linii obrony na rzece Slim. Royal Navy przeprowadziła kontratak przeciwko flotyli desantowej i zatopiła... dwa kutry. 8 I batalion piechoty z 5. DP ponownie przeprowadził udany desant w rejonie Port Swettenham. Równocześnie z operacjami na wybrzeżu pozycje brytyjskie w rejonie rzeki Slim były atakowane przez Dywizję Gwardii Cesarskiej. Siła japońskiego natarcia została skierowana na pozycje zajmowane przez 4/19 Hajdarabad oraz 2/5 Punjab. Oba bataliony znajdowały się w trudnym położeniu. Stany osobowe w batalionach spadły poniżej 300 żołnierzy. Co gorsza, w dotychczasowych walkach poległo wielu doświadczonych podoficerów i oficerów. Brytyjczycy wprowadzili do obrony batalion Argyll & Southerland Highlanders, który dysponował dwoma samochodami pancernymi typu Lanchester oraz dwoma armatami przeciwpancernymi. Natarcie japońskie rozpoczęło się 7 I o godz. 6:00. Piechota japońska

została wsparta czołgami, które posuwały się w pierwszej linii. Japończycy wyszli z założenia, że Brytyjczycy nie dysponują dostateczną ilością broni przeciwpancernej i czołgi bez trudu przełamią linię obrony. Kolumna japońskich czołgów dotarła do pozycji obsadzonej przez kompanię odwodową pułku Punjab. Jak wspomina dowódca 2/5 Punjab płk Deakiing: „Załogi czołgów ostrzeliwały nasze pozycje z broni maszynowej, na nasze pozycje spadały granaty moździerzowe, czołgi i piechota zbliżyły się do naszych pozycji. Czołowy pluton naszych wojsk otworzył ogień, rzucili granaty, ostrzelali czołgi z rusznic przeciwpancernych, jeden czołg dostał pociskiem w gąsienicę i stanął. Drugi został trafiony przez armatę z pozycji A&SH, a trzeci wjechał na minę założoną przez naszych saperów”. Natarcie zostało zatrzymane. Japończykom sprzyjało jednak szczęście. Okazało się, że droga była niedawno remontowana. Początkowo droga była bardzo kręta, z tych powodów zdecydowano się na przebudowę, co doprowadzało do „wyprostowania”. Pozostawiono jednak stare odcinki, które zostały znalezione przez japońskie patrole. Był to dla Japończyków prawdziwy dar losu. Piechota i czołgi mogły poruszać się tymi odcinkami i wyjść na tyły pozycji brytyjskich. O godz. 6:30 japońska piechota wspierana przez 30 czołgów z 6. pułku czołgów ruszyła pierwszym objazdem w rejonie 62 mili. Japończycy wyszli na tyły Argyll & Southerland Highlanders oraz niczego się nie spodziewających żołnierzy z 5/14 Punjab. Pojawienie się japońskich czołgów na tyłach własnych wojsk doprowadziło do całkowitego

Szeregowy Cesarskiej Armii Japońskiej, XII 1941 r. Żołnierz zdjął swoją kurtkę mundurową, przy pasie nosi jednak maczetę przydatną w czasie marszu przez dżunglę.

tego załamania obrony. Część żołnierzy z 5. batalionu rzuciła się do ucieczki, część stawiała zacięty opór. Szkoci natychmiast się wycofali i rozpoczęli walkę. Walczyli zacięcie o most drogowy, który jednak wpadł w ręce Japończyków. Zacięta obrona Szkotów nie zmieniła jednak sytuacji. Japończycy przerwali obronę i skierowali się na Trolak. O godz. 8:30 próbę powstrzymania oddziałów japońskich podjął 2/9 Gurkha, który obsadził pozycje w rejonie Kampon Slim. Gurkhowie zdołali wytrzymać pierwsze natarcie, jednak w rejonie mostu kolejowego, gdzie znajdował się 2/1 Gurkha, czołgi japońskie dosłownie zgnioty obrońców. Z 2. batalionu zdołało się uratować zaledwie 2 oficerów i 25 szeregowych. Gurkhowie z 2/9 Gurkha musieli się zatem wycofać, aby nie podzielić losu swoich towarzyszy. Czołgi japońskie parły nadal do przodu i w rejonie mostu kolejowego na rzece Slim napotkały dwa dywizyjony ze 137. pułku artylerii polowej, które zostały rozbite.

Most osłaniany był przez baterie armat przeciwlotniczych z 16. pułku artylerii przeciwlotniczej lekkiej. Artylerzyści otworzyli ogień do czołgów, nie czyniąc jednak poważniejszych szkód. Wszyscy zginęli od ognia czołgowych karabinów maszynowych. Kolumna pancerna skierowała się dalej drogą na Trolak. Na drodze napotkała kolumnę 155. pułku artylerii polowej. Brytyjcy artylerzyści natychmiast ustawili swoje haubice kalibru 4,5 cala i otworzyli ogień. Ostrzał powstrzymał natarcie japońskie. Niestety, ogólna sytuacja była zła. Na znajdujące się z przodu oddziały japońskie wpadały wycofujące się jednostki brytyjskie, które były likwidowane lub się poddawały. Straty brytyjskie wyniosły 4 tys. zabitych, rannych i jeńców. Stracono 33 działa oraz 550 samochodów i pojazdów.

„KAPITULACJA NIE JEST ROZWAŻANA!”

Gdy Japończycy rozpoczęli natarcie nad rzeką Slim, do Singapuru przybył gen. sir Archibald Wavell, który miał zapoznać się z możliwościami obrony Malajów. Sytuacja, którą zastał, wyprowadziła go z równowagi. Na spotkaniu z dowódcą australijskiej 8. DP gen. Gordonem Bennettem usłyszał wiele krytycznych słów dotyczących obrony Malajów. Bennett jako Australijczyk nie podlegał dowództwu brytyjskiemu (Brytyjczycy nie mogli go odwołać) i swobodnie mógł wyrażać swoje opinie. Zdaniem Bennetta błędem było zatrzymywanie jego dywizji do obrony Johor, Percival powinien wycofać z frontu 11. DP, która była rozbita i fatalnie dowodzona, podobnie jak cały III Korpus (gen. Heath zrobił złe wrażenie na Wavellu, który uznał za błąd powierzenie mu dowództwa III Korpusu). Wavell poprosił Percivala o wyjaśnienia, dlaczego nie podjęto żadnych przygotowań do obrony prowincji Johor i Singapuru. Percival wyjaśniał, że głównym zadaniem była stabilizacja frontu. Jednak wezwany do Wavella dowódca wojsk inżynierskich bryga-

dier Ivon Simson wyjaśnił, że już 25 XII zwrócił się do gen. Percivala z prośbą o wydanie stosownych rozkazów dotyczących rozbudowy pozycji obronnych w rejonie Singapuru. Percival odpowiedział, że to leży w gestii władz cywilnych oraz że podjęcie takich prac może wpłynąć na osłabienie morale żołnierzy. Jak wspomina jeden z oficerów Wavella „generał był wstrząśnięty taką postawą, nie mógł zrozumieć, dlaczego nic nie zrobiono w celu polepszenia obrony, nie zbudowano nawet zasieków, najprostszej rzeczy”. Wobec takiej sytuacji Wavell opracował plan obrony i zażądał jego bezwzględnej realizacji. Plan Wavella opierał się na wcześniejszych sugestiach gen. Bennetta i zakładał utworzenie linii obrony na rzece Muar, którą obsadzić miała australijska 8. DP. III Korpus miał zająć zachodni sektor obrony Johor. Dodatkowo wkrótce miała przybyć jako uzupełnienie brytyjska 18. DP. Wavell zakładał, że Australijczycy utrzymają pozycje (Bennett poinformował, że jego żołnierze od początku wojny trenują walki w dżungli i są znakomicie przygotowani) i do tego czasu rząd Australii wyrazi zgodę na wysłanie Korpusu, który przejmie ciężar operacji wojskowych

Oddział piechoty japońskiej – Malaje, 1941 r. Oficer jeździ konno, w głębi widać pagodę.

Warunki naturalne Malajów nie sprzyjały działaniom wojsk pancernych, Japończycy z sukcesem wykorzystywali jednak swoje lekkie czołgi, uzbrojone w armaty 37 mm, które z powodzeniem rozbijały bunkry i umocnienia obrońców.

15 I w rejonie Gemas znalazła się hinduska 9. Brygada Piechoty, a w rejonie Batu Anam 21. Brygada. W pierwszym rzucie dywizji gen. Nishimury znajdowały się 4. i 5. pułk Gwardii Cesarskiej. 4. pułk miał nacierać na miejscowość Sungei Bat Pahat, natomiast 5. pułk miał zdobyć Bakri. Pierwsze starcia z Hindu-sami pozwoliły gen. Bennetowi na zreorganizowanie obrony w rejonie Gemas. 18 I w rejon walk przybyła australijska 27. Brygada Piechoty oraz hinduska 45. Brygada. Obie brygady spotkały się z Japończykami wieczorem 18 I. Atak 4. i 5. pułku został zatrzymany i dywizja Nishimury poniosła duże straty. Gwardziści zdołali zająć skrzyżowanie dróg w rejonie Sungei Bat Pahat, a następnie wioskę Bukit Palandonk, ale Australijczykom udało się zahamować natarcie. Powstrzymanie natarcia japońskiego zostało odebrane w sztabie 25. Armii jako klęska. Dywizja Gwardii Cesarskiej została skierowana do walk wzdłuż wybrzeża, a na jej miejsce skierowano 5. DP. W tym czasie pozycje 45. Brygady zostały poważnie zagrożone, bowiem Japończycy wykonali desant oskrzydający w rejonie Parit Sulong. 22 I sytuacja wojsk australijskich i hinduskich była na tyle zła, że dowódca 45. Brygady ppłk Charles Anderson nakazał odwrót. Z okrążenia zdołało wydostać się jedynie 400 żołnierzy hinduskich. Wycofanie się 45. Brygady spowodowało, że zostały zagrożone tyły australijskiej 27. Brygady. Równocześnie do ataku przystąpiła 5. DP gen. Matsui. Japończycy zdołali przerwać obronę i zmusili Australijczyków do wycofania. Zdobyli także miasto Labis. Australijczy-cy oderwali się od przeciwnika, jednak tylko 500 żołnierzy z 27. Brygady zdołało dotrzeć do swoich pozycji. Prowincja Johor oraz Singapur zostały zagrożone.

W połowie stycznia rząd w Londynie zdał sobie sprawę, że Malaje i Singapur są zagrożone. Churchill rozpoczął „bombardowanie” szefa Sztabu Imperialnego gen. sir Hastingsa Ismaya żądaniem przedstawienia planów obrony Singapuru i Malajów. Wyrzucał brak przygotowań do obrony i niedostateczne nadzorowanie działań Percivala. W jednym z listów (z 19 stycznia) jednoznacznie stwierdził:

„Singapur [chodzi o miasto] ma zostać zamieniony w twierdzę i broniony aż do śmierci, kapitulacja nie może być brana pod uwagę w żadnym momencie”. 20 I Churchill w liście do Wavella napisał: „Chcę wyrazić się jasno, każdy cal ziemi musi być broniony, nie można się cofać, kwestia kapitulacji nie istnieje, obrońcy muszą walczyć nawet w ruinach”. Stanowisko Churchilla było jasne. W tym miejscu warto przypomnieć, że to właśnie on jeszcze w połowie 1941 r. sprzeciwił się wzmocnieniu wojsk na Malajach. Nie zgadzał się na wysłanie jednostek pancernych oraz lotnictwa. Obecnie wołał odpowiedzialność za nadchodzącą klęskę zrzucić na Percivala. 28 I do Singapuru przybył drugi konwój z oddziałami brytyjskiej 18. DP. Jej przybycie wcale nie wzmocniło sił brytyjskich. Żołnierze po kilkunastotygodniowym rejsie znajdo-

wali się w fatalnej kondycji. Dodatkowo powstał problem aklimatyzacji i chorób tropikalnych, które nękały żołnierzy. 22 I gen. Percival podjął decyzję o wycofaniu się na linię Keluang – Ayer Hitam. Tego dnia miasto Singapur zostało zbombardowane przez samoloty japońskie, które startowały z lotnisk w Kuala Lumpur i Kuantan. Zginęło 2100 mieszkańców. 23 I jednostki brytyjskie odniosły jedyny sukces w walkach z wojskami japońskimi w trakcie kampanii malajskiej. Nacierający japoński 40. pułk piechoty w rejonie Mersing został odrzucony przez australijską 22. Brygadę. Australijczycy przeszli nawet do kontrnatarcia i zadali poważne straty. Wzięto jeńców. 26 I dowódca III Korpusu gen. Heath wydał rozkaz wycofania wszystkich jednostek na wyspę Singapur. Zakończyła się bitwa o Malaje, rozpoczynała się bitwa o Singapur.

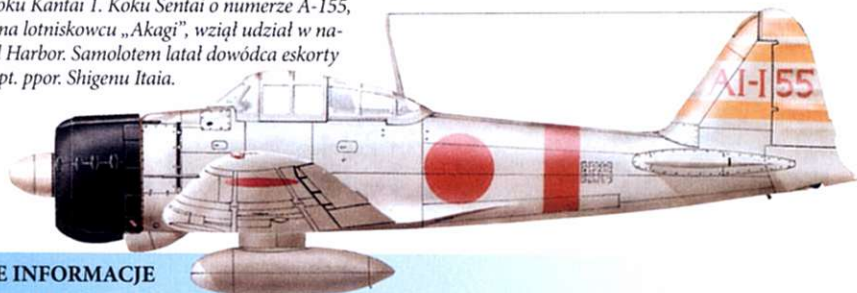
Atak japoński zakończył się pełnym sukcesem, osiągnięto praktycznie wszystkie założone cele.

■ MITSUBISHI A6M2 REISEN (ZERO)

JAPONIA

Najsłynniejsza japońska konstrukcja lotnicza, a jednocześnie pierwszy myśliwiec pokładowy, który swymi osiągnięciami dorównywał samolotom lądowym. Zespołem konstrukcyjnym kierował inż. Jiro Horikoshi. Prototyp o oznaczeniu A6M1 z dwupłatowym śmigłem i silnikiem Mitsubishi Zuisai 13 o mocy 643,6 kW (875 KM) wystartował 1 IV 1939 r. W grudniu samolot przedserijny wyposażono w silnik Nakajima Sakae 12 i trójpłatawowe śmigło. Produkcję seryjną uruchomiono na początku sierpnia 1940 r. pod oznaczeniem Typ 0 Model 11 (A6M2 Model 11). Wersja ze składanymi ręcznie końcówkami płata otrzymała oznaczenie A6M2a Model 21, a wersja z działkami Typ 99 A6M2b. Budowano też wersję dwumiejscową A6M2-K. Firma Nakajima opracowała wersję pływakową oznaczoną A6M2-N.

A6M2 z 1. Koku Kantai 1. Koku Sentai o numerze A-155, stacjonujący na lotniskowcu „Akagi”, wziął udział w naloce na Pearl Harbor. Samolotem latał dowódca eskorty myśliwskiej kpt. ppor. Shigenu Itai.

CEKAWY INFORMACJE

- Zbudowano 64 samoloty wersji Model 11, ok. 1540 wersji Model 21, 508 wersji A6M2-K i 327 wersji A6M2-N.
- Pierwszy lot bojowy samoloty Zero wykonały 19 VIII 1940 r. w Chinach.
- W grudniu 1941 r. w pierwszej linii znajdowało się ok. 260 samolotów A6M2.

DANE TECHNICZNE MODEL 11 / MODEL 21 / A6M2-K

- **Typ:** jednomiejscowy pokładowy samolot myśliwski / dwumiejscowy samolot szkolny
- **Silnik:** czternastocylindrowy, w układzie podwójnej gwiazdy, chłodzony powietrzem Nakajima NK1B Sakae 12 o mocy startowej 691 kW (940 KM) i 699 kW (950 KM) na pułapie 4200 m
- **Osiągi:** prędkość maksymalna 520 km/h na wysokości 4500 m / 533 km/h na wysokości 4550 m / 476 km/h na wysokości 4000 m; prędkość przelotowa 360 km/h / 333 km/h / 344 km/h; wznoszenie 7 min 27 s na pułap 6000 m / 5 min 56 s na pułap 5000 m / 7 min 55 s na pułap 6000 m; zasięg 730 km / 2350 km / 744 km; pułap 10 100 m / 10 300 m / 10 180 m
- **Masa:** własna 1671 kg / 1754 kg / 1819 kg; startowa 2674 kg / 2757 kg / 2627 kg
- **Wymiary:** rozpiętość 12 m; długość 9,05 m; wysokość 3,525 m; powierzchnia nośna 22,44 m²
- **Uzbrojenie:** dwa działka Typ 99 20 mm, dwa karabiny maszynowe Typ 97 7,7 mm (wersje Model 11 i Model 21) / dwa karabiny maszynowe Typ 97 7,7 mm. We wszystkich wersjach dodatkowo możliwość przeniesienia dwóch bomb o masie 60 kg

DANE TECHNICZNE WERSJI D3A1 / D3A2

- **Typ:** dwumiejscowy pokładowy bombowiec nurkujący
- **Silnik:** czternastocylindrowy w układzie podwójnej gwiazdy chłodzony powietrzem Mitsubishi MK8D Kinsei 43 (Ha 33-43) o mocy startowej 735 kW (1000 KM) lub Kinsei 44 o mocy startowej 787 kW (1070 KM) / MK8E Kinsei 54 (Ha 33-54) o mocy startowej 956 kW (1300 KM)
- **Osiągi:** prędkość maksymalna 386 km/h na wysokości 3000 m / 433 km/h na wysokości 6200 m; prędkość przelotowa 296 km/h; czas wznoszenia 6 min 27 s na pułap 3000 m / 5 min 48 s na pułap 3000 m; zasięg 1410 km (maks. 2370 km) / 1560 km (maks. 2380 km); pułap maksymalny 8100 m / 10 900 m
- **Masa:** własna 2408 kg / 2570 kg; startowa maksymalna 3896 kg / 4128 kg
- **Wymiary:** rozpiętość 14,365 m; długość 10,185 m / 10,231 m; wysokość 3,348 m / 3,45 m; powierzchnia nośna 34,91 m²
- **Uzbrojenie:** trzy karabiny maszynowe Typ 92 7,7 mm, 370 kg bomb

D3A należący do 33. Dywizjonu.

■ AICHI D3A (VAL)

JAPONIA

Był to jeden z dwóch najskuteczniejszych bombowców nurkujących pozostających w służbie państw Osi. Jego konstrukcja była wzorowana na niemieckim samolocie kurierskim Heinkel He 70. Prototyp, początkowo oznaczony AM-17, zbudowano w grudniu 1937 r. Pierwszy lot, już pod oznaczeniem D3A1, miał miejsce w styczniu następnego roku. Samoloty seryjne D3A1 Model 11 produkowane od grudnia 1939 r. miały zwiększoną rozpiętość skrzydeł, nieco inną osłonę kabiny i silnik o większej mocy. Dla poprawy stateczności dodano płetwę przed statecznikiem pionowym. W czerwcu 1942 r. samolot zmodernizowano, zwiększając moc zespołu napędowego, tak zmodyfikowany samolot nosił oznaczenie D3A2 Model 12. Do produkcji seryjnej trafiła wersja D3A2 Model 22 z powiększonymi zbiornikami. Używano ich jeszcze w 1944 r., choć samoloty te były wtedy już mocno przestarzałe. Niektóre egzemplarze przebudowano na wersję szkolną D3A2-K.

D3A1 Yokosuka Kokutai, grudzień 1941 r., maszyny tego typu wzięły udział w ataku na Pearl Harbor.

CEKAWY INFORMACJE

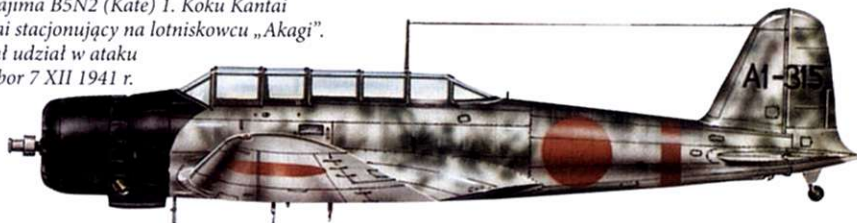
- Zbudowano 470 seryjnych D3A1 i 815 D3A2 w zakładach Aichi oraz 201 D3A2 w zakładach Showa. Razem z prototypami ogółem powstało 1495 samolotów tego typu.
- Ze względów oszczędnościowych zastosowano stałe podwozie.
- Samolot zwrótnością dorównywał myśliwcom, często używano go do zwalczania bombowców nieprzyjaciela.

■ NAKAJIMA B5N (KATE)

JAPONIA

Zamówienie na ten bardzo udany samolot pokładowy złożono w 1935 r., opracowywana konstrukcja zastąpiła używane wcześniej w marynarce japońskiej pokładowe samoloty bombowe budowane w układzie dwupłata. Projekt otrzymał oznaczenie Typ K. Prototyp oblatany w styczniu 1937 r. nosił oznaczenie B5N1. Pierwsze samoloty seryjne (Model 11) natychmiast wysłano do Chin, gdzie sprawdzano ich przydatność w warunkach bojowych. W grudniu 1939 r. powstała wersja B5N2 Model 12 z nowym silnikiem o mniejszej średnicy. Do 1941 r. samolot produkowała firma macierzysta. Później, do 1943 r., produkcję kontynuowano w Aichi Takei Denki K.K. i Dai-Juichi Kaigun Kokusho. Po wycofaniu z lotniskowców uderzeniowych B5N2 stosowano na lotniskowcach lekkich. Do końca wojny maszyny tego typu służyły w szkołach lotniczych, wykorzystywano je też do ataków samobójczych.

Samolot Nakajima B5N2 (Kate) 1. Koku Kantai 1. Koku Sentai stacjonujący na lotniskowcu „Akagi”. Samolot wziął udział w ataku na Pearl Harbor 7 XII 1941 r.

CEKAWY INFORMACJE

- Łącznie zbudowano ok. 1150 samolotów B5N, w tym także 30 sztuk wersji szkolnej B5N1-K, w zakładach Nakajima wybudowano 669 egzemplarzy.
- W pierwszym prototypie zastosowano hydrauliczny mechanizm składania końcówek płata, zrezygnowano z niego na rzecz mechanizmu ręcznego, ponieważ sprawiał problemy.

DANE TECHNICZNE WERSJI B5N1 / B5N2

- **Typ:** trzymiejscowy pokładowy samolot torpedowo-bombowy
- **Silnik:** dziewięciocylindrowy, gwiazdowy chłodzony powietrzem Nakajima Hikari 2 o mocy startowej 618 kW (840 KM) i trwałej 588 kW (800 KM) / czternastocylindrowy chłodzony powietrzem Nakajima NK1A Sakae 11 o mocy startowej 691 kW (940 KM) i trwałej 713 kW (970 KM)
- **Osiągi:** prędkość maksymalna 350 km/h na wysokości 2380 m / 380 km/h na wysokości 3600 m; prędkość przelotowa 256 km/h na wysokości 2000 m / 259 km/h na wysokości 3000 m; czas wznoszenia 7 min 50 s na pułap 3000 m / 7 min 40 s na pułap 3000 m; zasięg 1220 km (maks. 2150 km) / 1280 km (maks. 2280 km); pułap maksymalny 7400 m / 8260 m
- **Masa:** własna 2099 kg / 2279 kg; startowa normalna 3700 kg / 3800 kg, startowa maksymalna 4015 kg / 4130 kg
- **Wymiary:** rozpiętość 15,518 m; długość 10,3 m; wysokość 3,7 m / 3,6 m; powierzchnia nośna 37,69 m²
- **Uzbrojenie:** karabin maszynowy Typ 92 7,7 mm, bomby lub torpeda o masie do 800 kg

■ KAWANISHI H6K (MAVIS/TILLIE)

JAPONIA

W pierwszym okresie wojny na Pacyfiku był to największy japoński samolot rozpoznawczy. Projekt nosił oznaczenie Typ S. Pierwszy prototyp powstał w lipcu 1936 r. Samoloty prototypowe nosiły oznaczenie H6K1, a dziesięć maszyn przedserijnych H6K2. Wersja cywilna była oznaczana jako H6K2-L, a sztabowa jako H6K3. W większej liczbie produkowano zmodernizowaną wersję H6K4, także w odmianie transportowej H6K4-L. Ostatnią wersją seryjną H6K5 otrzymała silniki o mocy startowej 956 kW (1300 KM). Produkcji wersji rozpoznawczej zaniechano na początku 1942 r., a wersji transportowej w roku następnym. Do połowy 1942 r. samoloty H6K pełniły funkcje rozpoznawcze, później wykorzystywano je w misjach ratowniczych i do patrolowania w głębi zajętych obszarów.

H6K5 „Mavis” w standardowym malowaniu Cesarskiej Marynarki Japońskiej. Dolna część kadłuba była wzorowana na brytyjskich łodziach latających firmy Short.

CEKAWY INFORMACJE

- Zbudowano łącznie 215 łodzi latających H6K; 4 prototypy K1, 10 K2, 2 K3, 127 K4, 16 K2-L, 20 K4-L i 36 K5.
- Co najmniej trzy łodzie wyposażono w radar do przeszukiwania powierzchni morza. Były to pierwsze samoloty lotnictwa marynarki japońskiej wyposażone w to urządzenie.
- W 1939 r. cztery łodzie wykorzystano podczas rosyjsko-japońskiego zatargu o łowiska na Morzu Ochockim.

DANE TECHNICZNE WERSJI H6K4

- **Typ:** dziewięciomiejscowa patrolowa łódź latająca dalekiego zasięgu
- **Silnik:** cztery czternastocylindrowe, gwiazdowe, chłodzone powietrzem Mitsubishi MK8D Kinsei 46 o mocy startowej 684 kW (930 KM) i trwałej 787 kW (1070 KM)
- **Osiągi:** prędkość maksymalna 340 km/h na wysokości 4000 m; prędkość przelotowa 259 km/h; czas wznoszenia 13 min 31 s na pułap 5000 m; zasięg 4800 km (maks. 6080 km); pułap maksymalny 9610 m
- **Masa:** własna 11 710 kg; startowa 17 000 kg (maks. 23 000 kg)
- **Wymiary:** rozpiętość 40 m; długość 25,625 m; wysokość 6,27 m; powierzchnia nośna 170 m²
- **Uzbrojenie:** działko Typ 99 Model 1 20 mm, cztery karabiny maszynowe Typ 92 7,7 mm, bomby o masie do 1000 kg lub dwie torpedy lotnicze po 800 kg każda

Samoloty H6K5 były znakomitymi łodziami latającymi, jednak ich uzbrojenie defensywne pozostawiało wiele do życzenia. Na zdjęciu widać pływający silnik H6K.

■ MITSUBISHI A5M (CLAUDE)

JAPONIA

DANE TECHNICZNE WERSJI A5M4

- **Typ:** jednomiejscowy myśliwiec pokładowy
- **Silnik:** dziewięciocylindrowy, gwiazdowy, chłodzony powietrzem Nakajima Kotobuki 41 lub 41 Kai o mocy startowej 522 kW (710 KM) i 577 kW (785 KM) na wysokości 3000 m
- **Osiągi:** prędkość maksymalna 435 km/h na wysokości 3000 m; prędkość przelotowa 395 km/h na wysokości 3000 m; czas wznoszenia 3 min 35 s na pułap 3000 m; zasięg 1200 km; pułap 9800 m
- **Masa:** własna 1216 kg; startowa 1671 kg
- **Wymiary:** rozpiętość 11 m; długość 7,565 m; wysokość 3,237 m; powierzchnia nośna 17,8 m²
- **Uzbrojenie:** dwa karabiny maszynowe Typ 89 7,7 mm

Cyfra „3” na ogonie tego samolotu oznaczała przynależność do 12. Kokutai, lotniczej jednostki mieszanej biorącej udział w walkach nad Chinami w 1938 r.

Był to pierwszy na świecie jednomiejscowy, jednopłatowy, wolnonośny pokładowy samolot myśliwski. Pierwszy prototyp oznaczony jako Ka-14 wzniósł się w powietrze na początku 1935 r., miał płat w formie litery W. Pod koniec następnego roku rozpoczęto produkcję seryjną pod oznaczeniem wojskowym Typ 96 i produkcyjnym A5M1. Budowano kilka wersji różniących się silnikami i uzbrojeniem. Początkowo stosowano odkrytą kabinę pilota. W wersji A5M2b wprowadzono zakrytą osłonę kabiny, jednak szybko z tego rozwiązania zrezygnowano. Bojowo A5M był używany przede wszystkim w Chinach, gdzie wywalczył przewagę powietrzną. Wyróżniał się zwrotnością podobną do dwupłatów, ale miał delikatną konstrukcję. Jeszcze do 1944 r. produkowano wersję szkolną A5M4-K. Późniejszych wersji samolotu użyto też w misjach samobójczych.

Mitsubishi A5M4 „Claude” pilotowany w listopadzie 1939 r. przez dowódcę osłony myśliwskiej lotniskowca „Soryu”, por. Tamotsu. Maszyna brała udział w blokadzie Morza Wschodniochińskiego.

CEKAWY INFORMACJE

- Łącznie zbudowano 1091 samolotów A5M. Do 1940 r. w zakładach macierzystych powstało 6 prototypów i 782 samoloty seryjne od A5M1 do A5M4. W zakładach Kabushiki Kaisha Watanabe Tekkosho zbudowano 39 A5M4, a w zakładach Dai-Nijuichi Kaigun Kokusho 161 A5M4 i 103 A5M4-K.
- W 1941 r. samoloty A5M4 służyły jeszcze na dwóch dużych i dwóch lekkich lotniskowcach.

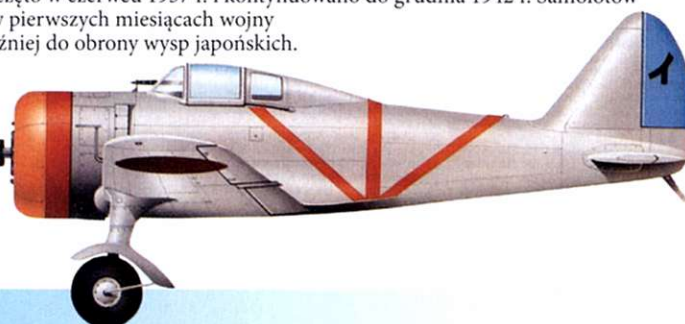
■ NAKAJIMA KI-27 (TYP 97, NATE)

JAPONIA

Była to konstrukcja przeznaczona dla lotnictwa armijnego, podobna w założeniach do pokładowego samolotu A5M. Dzięki starannie opracowanej aerodynamice samolot był szybszy od pierwowzoru, a jego prędkość wznoszenia była wręcz fenomenalna. Dla uproszczenia konstrukcji zastosowano oprofilowane stałe podwozie. Jak wszystkie japońskie samoloty myśliwskie przed 1940 r. miał słabe uzbrojenie i był pozbawiony ochrony pilota i zbiorników paliwa. Doskonała zwrotność i wysoki poziom wyszkolenia pilotów zapewnił Ki-27 przewagę nad Rosjanami w walkach nad rzeką Chałchyn-goł. Prototyp oblatano 15 X 1936 r. Produkcję rozpoczęto w czerwcu 1937 r. i kontynuowano do grudnia 1942 r. Samolotów Ki-27 intensywnie używano w pierwszych miesiącach wojny na Malajach i Filipinach, a później do obrony wysp japońskich.

Nakajima Ki-27 „Nate”

1. Sentai stacjonujący na lotnisku Kagamigahara w czerwcu 1939 r. Egzemplarz wyposażony w specjalne, powiększone koła, tzw. mandżurskie.

CEKAWY INFORMACJE

- Zbudowano 3484 samolotów Ki-27 łącznie z prototypami, z tego 100 Ki-27, 2005 Ki-27a i Ki-27b w zakładach Nakajima i 1379 wersji a i b w zakładach Mansyu. Niektóre samoloty przebudowano na dwumiejscową wersję szkolną.
- Niektóre z samolotów stacjonujących w Mandżurii otrzymały koła o powiększonej średnicy.
- Samoloty Ki-27b sprzedano do Syjamu i Mandżukuo.

DANE TECHNICZNE WERSJI KI-27A

- **Typ:** jednomiejscowy lądowy samolot myśliwski
- **Silnik:** dziewięciocylindrowy, gwiazdowy, chłodzony powietrzem Nakajima Ha-1b o mocy startowej 522 kW (710 KM) i 574 kW (780 KM) na wysokości 2900 m
- **Osiągi:** prędkość maksymalna 470 km/h na wysokości 3500 m; prędkość przelotowa 350 km/h; czas wznoszenia 5 min 22 s na pułap 5000 m; zasięg 1710 km; pułap maksymalny 12 250 m. Przy masie startowej 1547 kg czas wznoszenia 4 min na pułap 5000 m
- **Masa:** własna 1110 kg; startowa 1790 kg
- **Wymiary:** rozpiętość 11,31 m; długość 7,53 m; wysokość 3,25 m; powierzchnia nośna 18,56 m²
- **Uzbrojenie:** dwa karabiny maszynowe Typ 89 7,7 mm i do 100 kg bomb. W misjach samobójczych 500 kg bomb

Ki-27 przez większość wojny służył jako samolot treningowy, bojowo wykorzystywano go jedynie na terenach mających drugorzędne znaczenie.

KALENDARIUM

NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA MARCA 1941

1 III: Himmler nakazuje rozbudowanie obozu w Auschwitz

Tego dnia obóz koncentracyjny w Auschwitz odwiedził Heinrich Himmler, który na miejscu zapoznał się z warunkami panującymi w obozie. W trakcie rozmowy z komendantem obozu Rudolfem Hösem przekazał mu informacje na temat konieczności znacznego powiększenia obozu i przystosowania go do przetrzymywania większej liczby więźniów. Zgodnie z planem Himmlera Auschwitz ma stać się miejscem przetrzymywania ok. 130 tys. osób, z których 10 tys. ma pracować w pobliskiej filii koncernu I. G. Farben, produkującej syntetyczny kauczuk.

Plonąca przetwornia rybna na Lofotach, zniszczona w czasie rajdu komandosów 4 III 1941 r.

4 III: brytyjski rajd na Lofoty, jedna z pierwszych akcji nowych oddziałów specjalnych – komandosów

Należące do Norwegii wyspy Lofoty stały się celem akcji brytyjskich sił specjalnych – komandosów. Wyszukani w przeprowadzaniu trudnych, niebezpiecznych operacji żołnierze wyruszyli do akcji na pokładzie 5 niszczycieli. Dowódca sił biorących udział w ataku, bryg. Charles Haydon, miał pod swoimi rozkazami 500 komandosów i 100 specjalistów. Po błyskawicznym złamaniu oporu całkowicie zaskoczonych Niemców Brytyjczycy zniszczyli 18 przetwórni rybnych, w których produkowano glicerynę – jeden z najważniejszych składników służących do wyrobu materiałów wybuchowych. W trakcie akcji wzięto do niewoli 225 Niemców i norweskich kolaborantów. Z powodów propagandowych prasa brytyjska nadała w sumie niezbyt znaczącemu incydentowi duże znaczenie.

7 III: likwidacja Igo Szyma, volksdeutscha i kolaboranta współpracującego w Warszawie z niemieckim okupantem

Julian Sym (występujący pod pseudonimem teatralnym Igo Sym) był synem emigrantów z Małopolski, urodził się w Innsbrucku. Przed wojną wystąpił w wielu filmach fabularnych, był też reżyserem teatralnym. Nigdy nie krył swoich sympatii proniemieckich, w kilka miesięcy po wkroczeniu Niemców do Warszawy podpisał volkslistę. W 1940 r. został dyrektorem nowego, niemieckiego Theater der Stadt Warschau (przedwojenny Teatr Polski), udzielał się także w innych placówkach niemieckiego życia kulturalnego. Działalność Szyma zwróciła na niego uwagę kontrwywiadu Związku Walki Zbrojnej, który ustalił, że jest on także szpiclem gestapo. Agent ZWZ umieszczony w środowisku Szyma ustalił, że volksdeutsch 8 III zamierza wyjechać do Niemiec. W związku z tym władze ZWZ wydały rozkaz zabicia Szyma, chcąc nie tylko ukarać odszczepieńca, lecz dać też sygnał istnienia podziemnych władz polskich.

Igo Sym został zastrzelony w swoim mieszkaniu rankiem 7 III przez grupę bojową „ZOM” kontrwywiadu ZWZ dowodzoną przez ppor. „Szarego” (Bohdana Rogozińskiego). Bezpośrednim wykonawcą wyroku był ppor. „Srebrny” (Roman Rozmiłowski). W odwecie Niemcy wzięli ok. 120 zakładników, 21 spośród nich rozstrzelano 11 III w Palmirach. Aresztowano też kilkunastu aktorów, wśród nich Stefana Jaracza (zwolniono go 15 V 1941 r.).

Igo Sym, dyrektor niemieckiego Theater der Stadt Warschau, volksdeutsch i szpicel gestapo, zastrzelony przez oddział bojowy ZWZ 7 III 1941 r.

MARZEC 1941

- 1: Himmler przekazuje komendantowi Auschwitz plany rozbudowy obozu koncentracyjnego
- 1: Bułgaria przystępuje do paktu trzech
- 2: wojska niemieckie przekraczają Dunaj i wchodzą na terytorium Bułgarii
- 4: rząd turecki odrzuca propozycję Hitlera przyłączenia się Turcji do państw Osi
- 4: do Aten przybywa gen. Henry Wilson dowodzący wojskami Wielkiej Brytanii wspomagającymi armię grecką
- 4: jedna z pierwszych akcji brytyjskich komandosów – oddziały specjalne atakują norweskie Lofoty, gdzie niszczą 18 fabryk wytwarzających glicerynę – jeden ze składników materiałów wybuchowych
- 5: Hitler nakazuje swoim współpracownikom zacieśnienie współpracy z Japonią, jednocześnie nalega, by utrzymać w tajemnicy przygotowania do operacji „Barbarossa”
- 5: rząd brytyjski zrywa stosunki dyplomatyczne z Bułgarią, jest to reakcja na decyzję rządu bułgarskiego, który w „aktywny sposób współdziała z Niemcami, co zagraża interesom Grecji, sojusznika Wielkiej Brytanii”. Zaniepokojenie wyraża także Moskwa
- 6: niemieckie samoloty minują Kanał Sueski, utrudniając zaopatrzenie wojskom brytyjskim w Afryce Północnej i Grecji
- 6: Winston Churchill wydaje polecenie zintensyfikowania wysiłków zmierzających do zniwelowania niemieckiej przewagi na Atlantyku
- 7: pierwsze oddziały brytyjskie mające wspomóc armię grecką lądują w Pireusie i Volos
- 7: brytyjski niszczyciel „Wolverine” topi na Atlantyku U-47, okręt podwodny dowodzony przez słynnego z ataku na Scapa Flow Günthera Priena
- 8/9: celem silnego nalotu niemieckiego jest Portsmouth
- 9: siły włoskie w Albanii przechodzą do ofensywy, wojskami dowodzi sam duce. Grecy powstrzymują atak w rejonie leżącym między rzekami Devoll i Vjosë
- 10/11: nalot RAF na Hawr – pierwsza akcja bojowa nowych brytyjskich bombowców Handley Page Halifax
- 11: Niemcy rozstrzelują 21 zakładników, po tym jak członkowie Związku Walki Zbrojnej 7 III zabijają aktora Igo Szyma, jeszcze przed wojną znanego z sympatii proniemieckich, od pewnego czasu volksdeutscha, szpicla i prowokatora gestapo, aktywnie udzielającego się w „życiu kulturalnym” okupowanej stolicy Polski
- 11: francuska administracja Indochin przekazuje Tajlandii część Laosu i Kambodży, zgadza się też udostępnić Japonii lotnisko w Sajgonie i sprzedawać jej cały ryż produkowany w Indochinach
- 11: w Belgradzie ma miejsce protest uliczny przeciwko rosnącemu wpływowi niemieckim
- 11: podpisanie Lend-Lease Act
- 13: Berlin po raz kolejny naciska na rząd jugosłowiański, domagając się przystąpienia Jugosławii do Osi
- 13: Hitler mianuje Alfreda Rosenberga ministrem wschodnich terytoriów okupowanych
- 13/14: po raz pierwszy celem silnych nalotów niemieckich są miasta Glasgow i Clydeside. 236 bombowców niemieckich zrzuca 272 t bomb burzących i 59 400 bomb zapalających
- 15: belgijscy politycy wszystkich partii proklamują w Liege powstanie wspólnego ruchu oporu
- 17: niszczyciel „Walker” bierze do niewoli załogę U-99 wraz z dowódcą, największym asem niemieckiej floty podwodnej kapitanem Otto Kretschmerem
- 17: brytyjski minister pracy Ernest Bevin ogłasza plan, w myśl którego na stanowiska pracy w przemyśle zwolnione przez mężczyzn trafią kobiety. Pozwoli to na pracę na trzy zmiany w fabrykach amunicji i zakładach zbrojeniowych
- 19: Kanada i Stany Zjednoczone zawierają układ, na mocy którego Kanada budować będzie okręty wojenne finansowane przez rząd USA
- 19/20: bardzo silny niemiecki nalot na Londyn, bierze w nim udział 479 maszyn Luftwaffe
- 20: gen. F. I. Golikow, szef wywiadu wojskowego ZSRR, zapewnia Stalina, że ZSRR nie musi obawiać się ataku niemieckiego „do chwili pokonania Wielkiej Brytanii”

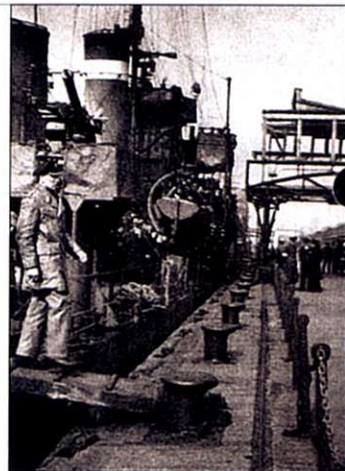
Prezydent Stanów Zjednoczonych podpisuje Lend-Lease Act.

11 III: podpisanie Lend-Lease Act

Tego dnia, w godzinach popołudniowych, prezydent Stanów Zjednoczonych, Franklin Delano Roosevelt, składa swój podpis na Lend-Lease Act, dzięki któremu kierowany przez niego kraj będzie mógł bardziej skutecznie pomagać „walczącym demokracjom”. Ustawa, zaproponowana przez prezydenta, przeszła dużą większością głosów w obu izbach Kongresu. Dzięki ustawie Stany Zjednoczone, zwane przez kongresmanów debatujących nad jej przyjęciem „Arsenałem Demokracji”, będą mogły wspomagać Wielką Brytanię amunicją, samolotami, czołgami i okrętami, wybudowanymi i zaplaconymi przez amerykańskiego podatnika. Pierwsza dostawa materiałów wojennych, objętych regulacjami Lend-Lease Act, została zrealizowana jeszcze tego samego dnia. Do rąk brytyjskich marynarzy trafiły 24 kutry torpedowe, zamówione wcześniej w amerykańskich stoczniach przez rząd brytyjski, których dostawa została wstrzymana wskutek interwencji amerykańskiego prokuratora generalnego.

17 III: cios dla niemieckiej U-Bootwaffe – alianci trzech najbardziej skutecznych dowódców U-Bootów

Marzec był jednym z nielicznych dobrych dla Wielkiej Brytanii miesięcy początkowego okresu bitwy na Atlantyku. Najpierw Brytyjczykom udało się zatopić U-47 wraz z całą załogą. Okrętem dowodził słynny z rajdu na Scapa Flow kpt. Günther Prien. Tuż po północy, ok. 200 mil morskich na południowy wschód od Islandii, jego jednostkę zauważyły eskorty konwoju OB-293. Niemiecki okręt został obrzucony bombami głębinowymi – atak spowodował jego krótkotrwałe wynurzenie w pobliżu niszczyciela „Wolverine”, po czym U-Boot niemal natychmiast zanurzył się ponownie, tylko po to, by znów dostać się pod grad bomb. Marynarze z „Wolverine” zobaczyli wówczas pod wodą pomarańczowy, intensywny błysk. Dziewięć dni później w trakcie ataku na konwój HX-112, niszczyciel „Vanoc” zatopił okręt U-100, dowodzony przez kolejnego podwodnego asa – Joachima Schepkego. W kilka godzin po tym wydarzeniu, podczas ataku na ten sam konwój, do niewoli dostał się „Król Tonażu” – kpt. Otto Kretschmer, najbardziej skuteczny niemiecki podwodniak II wojny światowej. Jego jednostka, U-99, została dostrzeżona przez eskorty i obrzucona ładunkami głębinowymi. Uszkodzona okręt wynurzył się na powierzchnię, gdzie załoga trafiła do niewoli. Ostatnim z rozbitków podniesionych z morza przez marynarzy z niszczyciela „Walker” był dowódca U-Boota, który wraz z załogą resztę wojny spędził w obozie jenieckim.

Wzięty do niewoli dowódca U-99 kpt. Otto Kretschmer schodzi na ląd w brytyjskim porcie.

- 21: trzech ministrów rządu jugosłowiańskiego składa rezygnację w obliczu narastającej współpracy z Niemcami
- 22: koniec korsarskiego rejsu dwóch niemieckich okrętów liniowych. W trakcie trwającego 20 dni wypadu „Scharnhorst” i „Gneisenau” zatopiły 22 sojusznice jednostki handlowe
- 26: śmiały atak włoskich motorówek wyładowanych materiałami wybuchowymi w kretańskiej zatoce Soudas. W ataku zatopiony zostaje norweski tankowiec, ciężko uszkodzony zostaje też brytyjski krążownik „York”
- 27: w ramach Lend-Lease Act Kongres USA zatwierdza wydatki rzędu 7 mld dolarów
- 27: na lotniskach w Bułgarii i Rumunii stacjonuje ok. 500 samolotów Luftwaffe
- 28: przewrót w Belgradzie, nowy rząd kraju odrzuca przymierze z Niemcami
- 28: Hitler rozkazuje przygotowanie inwazji na Jugosławię
- 28: gotowość operacyjną osiąga dywizjon „Orzeł” – brytyjska jednostka lotnicza, w której służą piloci-ochotnicy ze Stanów Zjednoczonych
- 28: grupa amerykańskich naukowców ogłasza odkrycie nowego izotopu uranu – nadają mu nazwę plutonu-239
- 29: morska bitwa brytyjsko-włoska u przylądka Matapan
- 29: rząd Vichy powołuje na stanowisko komisarza ds. żydowskich Xaviera Vallata
- 30: w trakcie nieoficjalnego spotkania z kadrą oficerską Hitler mówi ok. 250 wyższym oficerom o nieuniknionej wojnie na Wschodzie i konieczności rozprawienia się z bolszewizmem
- 30/31: RAF przeprowadza nalot na port w Breście, bierze w nim udział 109 bombowców. Głównym celem są niemieckie okręty „Scharnhorst” i „Gneisenau”, nie zanotowano jednak żadnych trafień w okręty
- 31: akcja policji Stanów Zjednoczonych przynosi skutek w postaci 875 marynarzy włoskich i niemieckich aresztowanych na podstawie oskarżeń o sabotaż
- 31: włoski okręt podwodny „Ambra” zatapia w pobliżu Krety brytyjski krążownik „Bonaventure”

28 III: Hitler reaguje wybuchem szału, gdy dowiaduje się o przewrocie w Jugosławii, domaga się od swoich dowódców wojskowych natychmiastowej inwazji na ten kraj

Jugosławia odgrywała istotną rolę w planach wojennych Hitlera. Miała dostarczać zaopatrzenie dla niemieckiej armii, dyktator III Rzeszy zamierzał też wykorzystać jej terytorium jako bazę wypadową podczas ataku na Grecję. Rząd jugosłowiański, który podpisał akces swego kraju do paktu trzech, upadł jednak wskutek przewrotu wojskowego. Rozwścieczyło to Hitlera, który odebrał to jako cios w swój osobisty autorytet. Na wieść o wypadkach w Belgradzie wpadł w furję. Wezwał wyższych dowódców wojskowych na zebranie w Kancelarii Rzeszy, gdzie przez kilka godzin wyjaśniał im konieczność zniszczenia Jugosławii. Świadkowie wspominali, że wielokrotnie wypowiadał się o „karze” i „bezlitosnym okrucieństwie”. Bezpośrednio po tym spotkaniu minister spraw zagranicznych III Rzeszy, Joachim von Ribbentrop, udał się do Włoch, Węgier i Rumunii, gdzie przekazał informacje na temat podziału podbitej Jugosławii pomiędzy te państwa. Decyzja Hitlera o zaatakowaniu Jugosławii miała – jak się to później okazało – olbrzymie znaczenie. Niemiecki przywódca, decydując się na inwazję Jugosławii, opóźnił o cztery tygodnie atak na ZSRR – tego czasu miało potem zabraknąć oddziałom Wehrmachtu nacierającym na Moskwę.

Ulice Belgradu po ogłoszeniu wiadomości o przewrocie i upadku dotychczasowego rządu zdecydowanego na współpracę z III Rzeszą.

Podpisanie aktu przystąpienia Jugosławii do paktu trzech – ze strony jugosłowiańskiej podpis złożył premier Dragiša Cvetković.